

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Veřejná správa a regionální rozvoj

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA VÝVOJE
EKONOMICKÉ DIFERENCIACE KRAJŮ
V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH
2000-2017

bakalářská práce

Autor: Radim Papřok

Vedoucí práce: doc. Ing. Martin Pělucha, Ph.D.

Rok: 2019

Prohlašuji na svou čest, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

Radim Papřok
V Praze, dne 25. 8. 2019

Poděkování

Na tomto místě bych velmi rád poděkoval doc. Ing. Martinu Pěluchovi, Ph.D. za cenné a odborné rady a ochotu při vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat rodičům za podporu během celého studia.

Zadání práce

Vysoká škola ekonomická v Praze
Katedra regionálních studií

Národohospodářská fakulta
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatel : **Radim Papřok**
Studijní program: **Ekonomie a hospodářská správa**
Obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**
Název tématu: **Komparativní analýza vývoje ekonomické diferenciacce krajů v České republice v letech 2000-2017**

Zásady pro vypracování:

1. Cílem bakalářské práce je identifikovat vývoj, míru a faktory ekonomické diferenciacce krajů v ČR v období 2000 až 2017. Bakalářská práce bude založena na analýze vývoje hrubého domácího produktu v krajích ČR a také jejich vzájemné komparaci. Dále bude úkolem práce vytvořit rešeršní analýzu faktorů a širších sociálně-ekonomických souvislostí, jejichž prostřednictvím bude možné určit silné a slabé stránky zkoumaných krajů. Podrobně bude zhodnocen celkový vývoj HDP a události, které vývoj HDP ovlivnily (např. významné investiční projekty či vliv makroekonomického vývoje na konkrétní sektory). Práce se zaměří na strukturu ekonomiky daného kraje a v tomto kontextu budou vysvětleny rozdíly v zaznamenaných hodnotách. V bakalářské práci bude ověřována hypotéza, že dochází k novému přeskupení ekonomických sil na regionální úrovni a tím také i k novému uspořádání a diferenciaci krajů v ČR dle jejich ekonomické výkonnosti.
2. Po roce 1990 dochází v České republice k změnám a postupné restrukturalizaci ekonomiky a útlumu těžkého průmyslu. Od roku 2000 máme možnost tyto změny pozorovat na krajských úrovních, jakým způsobem se tyto změny promítly do ekonomické prosperity a významnosti vybraných krajů, resp. do jaké míry se nastavené regionální disparity v transformačním období mění v kontextu ekonomického vývoje v rámci členství ČR v EU a v širších souvislostech globálního makroekonomického vývoje.
3. Teoretická část bude zaměřena na vymezení základních pojmů a také charakteristik týkajících se hrubého domácího produktu, postavení krajů jako vyšších samosprávných celků. Zmíněny zde budou pohledy na zkoumaný ukazatel (HDP), popsány přednosti a nedostatky, omezení zkoumaného hrubého domácího produktu, který se využívá k zachycení ekonomické úrovně daného území.
4. Praktická část se bude zabývat charakteristikou zkoumaných krajů České republiky a strukturou jejich hospodářství. Dále bude práce zaměřena na zhodnocení vývoje hrubého domácího produktu v krajích České republiky během let 2000-2017. Následně se práce zaměří na specifický vývoj pozice hlavního města Prahy v porovnání s ostatními kraji v ČR.

Rozsah práce: 45

Seznam odborné literatury:

1. BRČÁK, J. – SEKERKA, B. – STARÁ, D. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.
2. HOLMAN, R. *Ekonomie*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. 692 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-278-6.
3. KADERÁBKOVÁ, A. *Základy makroekonomické analýzy: růst, konkurenceschopnost, rovnováha*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-86131-36-X.
4. KLÍMA, K. *Odpovědnost územní samosprávy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-87956-09-0.
5. ROJÍČEK, M. – SPĚVÁČEK, V. – VEJMĚLEK, J. – ZAMRAZILOVÁ, E. – ŽDÁREK, V. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2016. 543 s. ISBN 978-80-247-5858-9.
6. SPĚVÁČEK, V. *Makroekonomická analýza a prognóza*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1996. ISBN 80-7079-055-5.
7. PĚLUCHA, M. A Regional Dimension of the Financial Crisis: Impacts on the Czech Economy. *Regions – The Newsletter of the Regional Studies Association*. 2009. č. 273, s. 5. ISSN 1367-3882.
8. Gennaioli, Nicola, et al. "HUMAN CAPITAL AND REGIONAL DEVELOPMENT." *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 128, no. 1, 2013, pp. 105–164. JSTOR, www.jstor.org/stable/26372495.
9. OECD (2019), "Gross domestic product (GDP)" (indicator), <https://doi.org/10.1787/dc2f7aee-en> (accessed on 15 February 2019).

Datum zadání bakalářské práce: únor 2019

Termín odevzdání bakalářské práce: květen 2019

Radim Papřok
Řešitel

doc. Ing. Petr Toth, Ph.D.
Vedoucí katedry

doc. Ing. Martin Pělucha, Ph.D.
Vedoucí práce

prof. Ing. Zdeněk Chytil, CSc.
Děkan NF VŠE

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá komparativní analýzou vývoje ekonomické diferenciací krajů v České republice v letech 2000-2017.

Základním stavebním pilířem je analýza hrubého domácího produktu na 1 obyvatele v jednotlivých krajích České republiky, ve které jsou hodnoceny sociálně-ekonomické vlivy na jeho růst nebo pokles. Kraje jsou rozděleny do pěti skupin podle kategorizace jejich konkurenceschopnosti zveřejněné ve Strategii regionálního rozvoje pro období 2014 – 2020.

Teoretická část se věnuje metodologii práce, vymezení základních pojmů, poznatků souvisejících s hrubým domácím produktem, vývojem teoretických přístupů k problematice hrubého domácího produktu, popisem disparit, regionální politikou, vymezením ekonomických teorií.

Praktická část je zaměřena na socioekonomickou charakteristiku jednotlivých zkoumaných skupin krajů v České republice, hodnocení vývoje hrubého domácího produktu v podobě tabulek a grafů v závislosti na hospodářských změnách.

Klíčová slova

Ekonomická diferenciací krajů, region, regionální rozvoj, ekonomická komparace, ukazatel HDP, vývoj HDP, regionální disparity, sociálně-ekonomický vývoj

JEL klasifikace: R11, R38, R58

Abstract

This bachelor thesis deals with the comparative analysis of the economic regions differentiation development in the Czech Republic within the years 2000-2017.

The thesis is based on the analysis of the gross domestic product per one inhabitant in individual regions of the Czech Republic. Social-economic effects on its growth and recession are evaluated here. The regions are divided into five groups according to their competitiveness published in the Strategy of Regional Development within the period 2014-2020.

The theoretical part is focused on work methodology, defining basic terms, knowledge related to gross domestic product, development of theoretical approaches towards gross domestic product problem, description of disparity, regional policy and specification of economic theories.

The practical part presents the socio-economic characteristic of individual researched groups of the Czech Republic groups, assessment of the gross domestic product development in the form of tables and graphs related to economic changes.

Key words

Economic differentiation of regions, region, regional development, economic comparison, Gross Domestic Product index, GDP development, regional disparity, social-economic development

JEL classification: R11, R38, R58

Obsah

Úvod	4
1 Region a regionální členění.....	6
1.1 Regionální disparity.....	7
1.2 Regionální rozvoj a informační hodnota disparit	9
1.3 Hlavní vývojové proudy regionálního rozvoje a regionální politiky	10
2 Okruhy faktorů působících na regionální rozvoj.....	14
2.1 Demografické souvislosti a lidské zdroje.....	14
2.2 Ekonomické souvislosti, hmotné faktory a infrastruktura.....	15
2.3 Environmentální souvislosti a životní podmínky obyvatelstva.....	16
2.4 Souvislosti kulturního potenciálu a cestovního ruchu	17
3 Ekonomická výkonnost.....	18
3.1 Hrubý domácí produkt jako ukazatel měřící ekonomickou výkonnost a speciální pozice Prahy.....	19
3.2 Metody výpočtu hrubého domácího produktu.....	20
3.3 Nedostatky hrubého domácího produktu.....	21
4 Dílčí závěr teoretické části	23
5 Analytická část.....	24
5.1 Deskripce metodického přístupu analýzy.....	24
5.2 Analýza vývoje skupiny komplexně konkurenceschopných regionů.....	26
5.3 Analýza vývoje skupiny regionů se slabým transferem znalostí do ekonomiky... ..	31
5.4 Analýza vývoje skupiny inovativních regionů, avšak celkově průměrných	36
5.5 Analýza vývoje skupiny regionů komplexně nekonkurenceschopných.....	40
5.6 Analýza vývoje skupiny regionů s nejednoznačnými atributy konkurenceschopnosti.....	44
6 Dílčí závěr analytické části	49
Závěr	51

Úvod

Tématem bakalářské práce je ekonomická diferenciací krajů v České republice v letech 2000-2017. Po roce 1990 vznikl společenský tlak na ekologičtější výrobu. Docházelo k postupné restrukturalizace ekonomiky a útlumu těžkého průmyslu. V roce 2000 se konaly první volby do krajských zastupitelstev dle reformy veřejné správy, jejímž cílem bylo přiblížit rozhodovací pravomoci občanům prostřednictvím decentralizace a posílení vlivu krajských samospráv. Od roku 2000 Český statistický úřad nově zkoumá a vydává ekonomická data na krajských úrovních. Pomocí těchto dat je umožněno dále sledovat procesy změn ekonomické prosperity územních obvodů a jejich ekonomické významnosti v České republice. V této práci je analyzován vývoj v průběhu let 2000-2017, tj. v období, kdy Česká republika se stala členem Evropské unie, což významně ovlivnilo její geopolitické postavení v širších makroekonomických souvislostech. V práci je porovnávána ekonomická výkonnost a prosperita jednotlivých krajů v České republice a vytvořena grafická trajektorie tohoto vývoje.

Teoretická část je zaměřena na vymezení metodologie práce, základních pojmů, poznatků a také charakteristik týkajících se hrubého domácího produktu. Práce se zabývá průběhem ekonomického vývoje jednotlivých krajů v České republice a jejími úlohami ve státě v procesu decentralizace. Formou rešeršní analýzy jsou obsažena různá pojetí související se zkoumaným ukazatelem hrubého domácího produktu, který se využívá k znázornění ekonomické výkonnosti. Práce obsahuje přednosti a omezení hrubého domácího produktu.

Vymezená je metodologie práce a také vývoj teoretických přístupů k problematice hrubého domácího produktu.

V praktické části jsou obsaženy charakteristiky a struktury týkající se hospodářství zkoumaných krajů České republiky. Dále se práce zabývá vývojem hrubého domácího produktu v krajích České republiky během let 2000-2017 a specifickým vývojem pozice hlavního města Prahy. Dále je úkolem vytvoření rešeršní analýzy faktorů a širších sociálně-ekonomických souvislostí, jejichž prostřednictvím je možné určit silné a slabé stránky zkoumaných krajů.

Cílem bakalářské práce je identifikovat vývoj, míru a faktory ekonomické diferenciací krajů v ČR v období 2000-2017. Bakalářská práce vychází z hypotézy, že dochází k novému přeskupení ekonomických sil na krajských úrovních a tím také i k novému uspořádání a diferenciaci krajů v ČR dle jejich ekonomické výkonnosti

v průběhu let 2000-2017. Výše uvedený cíl je dále hodnocen dle dílčích výzkumných otázek.

- Vykazuje Česká republika na regionálních úrovních v průběhu zkoumaných let 2000-2017 tendence ke koncentraci (centralizaci) ekonomických aktivit?
- Ve kterém kraji došlo k nejvyššímu nárůstu podílu na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky během zkoumaného období od roku 2000-2017?
- V jakém kraji se nejvíc projevil krizový rok 2009 v podobě propadu podílu na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky a který kraj se s krizovým rokem vyrovnal nejlépe a přispěl k jeho nárůstu podílu oproti roku 2008?

Praktická část se zaměří na diferenciaci krajů, které budou rozděleny na základě hodnoty indexu konkurenceschopnosti, dále bude analyzován vývoj hrubého domácího produktu včetně doprovodných sociálně-ekonomických prvků. U každého kraje bude zkoumána struktura hospodářství a průběh ekonomického vývoje.

1 Region a regionální členění

Před započítím samotného zkoumání regionální otázek je potřebné vymezit několik pojmů. Podle Faltové-Leitmanové a kol. (2012, s. 9) definují společenské vědy region jako oblast mající soudržné a homogenní prvky v několika oblastech. Za pomoci specifických relevantních prvků, které daná oblast vykazuje, dochází k prostorovému vymezení a stanovení regionu. Jedná se o myšlenkové sestavení, kdy hranice regionů jsou definovány převážně homogenitou a také musí vykazovat celkovou soudržnost jednotlivých částí území. K velmi používaným způsobům určení hranic využívají společenské vědy např. etnické, jazykové, kulturní nebo klimatické rozdíly. **Regionální ekonomie** využívá k vymezení regionu hledisko transakcí, zda směřují dovnitř regionu, anebo jsou orientovány převážně na přeshraniční spolupráci a s tím souvisejí i následné externality vzniklé výrobou, které by se měly zdržovat v rámci území regionu. Region by měl vykazovat v dlouhodobém měřítku vlastní nezávislé růstové procesy a odlišovat se tak od okolního území.

Ježek a kol. (2014, s. 12-13) popisují pojem regionu jako otevřenou strukturu, ve které volně dochází k rozšiřování ekonomických podnětů v podobě lidského kapitálu, dovedností, technologií a dalších. Region charakterizují jako neústavně se měnící vymezení v závislosti na proměnlivosti okolí, nároky společnosti a také podle typu potřeb pro jaké byl stanoven.

O členění regionů píše dále Šilhánková (2007, s. 9-10), která je definuje na základě velikosti a významu socioekonomických center. Člení se na mikroregionální, meziregionální a makroregionální. Dále podle zázemí regionu s ohledem na vztah k centru území je formulováno území **zájmové**, kdy regionální centrum ze strategických důvodů má prioritně využívat tohoto území pro své vlastní zajištění potřeb. V opačném případě se hovoří o území **spadovém**. To znamená, že občané z okolních sídel dojíždějí za občanskou vybaveností do zmíněného regionálního centra území. V posledním případě jde o hranice regionů, které mohou být dány historickým, přírodním faktorem nebo administrativním způsobem.

Jáč a kol. (2010, s. 14-16) ještě podrobněji rozpracovávají pojem region a jeho dělení. O funkčním regionu hovoří v případě, kdy je dostatečně rozvinuto infrastrukturní propojení mezi místem bydlení a dojížděním za prací. Další způsob členění regionů spočívá v rozdělení na **administrativní** a **úcelový**. K výkonu veřejné správy se využívá administrativní hledisko, pro které je vhodné stanovit srovnatelné územní celky. Pro řešení konkrétních záležitostí např. v oblasti kvality životního prostředí a strukturálních

problémů jsou ustanoveny účelové regiony. Podle dalšího typu hlediska se dělí region na homogenní a heterogenní. Homogenní region vykazuje stejnorodé geografické znaky a dlouhodobě neměnné ekonomické zaměření. Heterogenní region oproti homogennímu vykazuje rozdílnost ve stupni technické a občanské vybavenosti, při určitém stupni závislosti a propojenosti. Poslední hledisko vychází z ekonomické výkonnosti. Růstový region je charakteristický budováním výrobních odvětví, rozvojem služeb, stěhováním obyvatel do regionu a také atraktivnosti z hlediska investování. Stagnující region vykazuje stabilní ekonomickou výkonnost a strukturu. Problémový region v sobě zahrnuje úbytek obyvatel, hospodářské strukturální potíže a klesající kvalifikační strukturu obyvatel.

Wokoun a kol. (2011, s. 87-89) se podrobněji zabývají problematikou vymezení hranic regionů. Regiony jsou popisovány jako různorodé oblasti na zemi, které mají definovány své hranice v podobě stanovených linií nebo ve vytvořených zónách. Pokud jde o vytyčení hranic u homogenních regionů, jsou spatřovány v oblastech, ve kterých jsou evidovány nejslabší jádrové atributy mezi sousedícími regiony. Odlišná situace je u nodálních regionů, jejichž charakteristika spočívá v určité závislosti na regionálním jádru nebo středisku aktivit. Hranice takových regionů jsou následně vymezeny v podobě určení území, ve kterém je započat převažující vliv jiného gravitačního centra. Velká část regionu poté v realitě není charakteristická různými přechody a v případech, kdy na území absentuje výskyt vlivu některého z nodálních středisek, je hranice regionu determinována přítomností nulových hodnot gravitačního působení na území.

Z výše uvedených informací lze vyvodit, že pojem region v sobě zahrnuje nespočet definic, které stanovují prvky charakteristické pro označení území jako region, aby bylo možné uskutečnit komparaci mezi územními prvky, je potřebné stanovit, z jakých podkladů bude vycházeno. Pro účel práce je využito administrativního rozdělení České republiky v podobě 14 krajů, které plní samosprávnou funkci na svém území a výsledky vývoje budou srovnávány a analyzovány na základě výběrových statistických dat.

1.1 Regionální disparity

Jáč a kol. (2010, s. 14-16) popisuje **disparity** jako jev přirozený, který může mít na rozmach území jednak negativní, ale i pozitivní vliv. Vyhrazuje se proti jednostrannému chápání disparit pouze v negativním slova smyslu, např. silné stránky regionu vnímá jako kladnou disparitu.

Na tuto myšlenku navazuje Kutscherauer a kol. (2010, s. 8-9) opodstatněním zkoumání disparit. První způsob zkoumání spočívá v rozpoznání odlišných vlastností, znaků ekonomických subjektů, regionů, států a jejich následné komparace s okolními srovnatelnými ekonomickými subjekty. Následnou úlohou je zajištění informací v čem daný subjekt, region, stát zaostává a jaký to má dopad na chování obyvatel v dané oblasti. Tento způsob komparace je označen za **disparitní přístup**. Druhý způsob zkoumání, který je méně obvyklý, využívá se k zajištění poznatků a vymezení vlastní specifčnosti, nezaměnitelnosti a využití vlastních charakteristických předností v podobě zaměření se na pozitiva. Ve shrnutí tyto dva způsoby zkoumání vedou k pojmenování disparit jako negativních, anebo pozitivních.

K stanovení **různé ekonomické úrovně** země se využívá zveřejněných hodnot naměřeného hrubého domácího produktu a následného přepočtu na 1 obyvatele a dosažení tak vyjádření ekonomické úrovně země. V praxi je využíván výpočet evidující hodnotu hrubého domácího produktu, který je vydělen počtem obyvatel v zemi. V souvislosti mezinárodních porovnávání ekonomické úrovně zemí se využívá přepočet hrubého domácího produktu na mezinárodně srovnatelnou jednotku podle parity kupní síly (Kadeřábková, 2003, s. 9).

K zmenšení regionálních disparit mezi regiony lze přispět zakládáním a podporováním rozvojových os, které jsou koncipovány od pólů rozvoje do odlehlejších oblastí. Tato větší propojenost napomáhá k rychlejšímu šíření inovací z jádrových oblastí do oblastí méně rozvinutých. Ke zlepšení situace dochází v oblastech socioekonomických disparit a vyšších hodnot konkurenceschopnosti území. Navíc v lépe propojených oblastech se daří optimálnějším způsobem alokovat zdroje a řešit problémy s nedostatečnou nabídkou nebo naopak nadužívání a přetěžování výrobních zdrojů, které ztrácejí následně na své výnosnosti a omezují další rozvoj regionu (Viturka, 2011, s. 802).

Z výše zmíněných informací lze dojít ke dvěma závěrům. Z prvního úhlu pohledu lze nahlížet na regionální disparity jako něco škodlivého, co je potřebné eliminovat. Z druhého úhlu pohledu jsou disparity vnímány jako odlišující prvky regionů, které je možné přeměnit na své přednosti. Disparity v regionech v určité podobě budou vykazovány a to především v zemích, jejichž fungování je postaveno na tržních základech. V tomto kontextu se jedná především o společenské klima, kde by nedošlo k překročení určité únosné hranice. Následně Viturka (2011) píše o možnostech, jak regionální disparity překonávat a šířit inovace a rozmach napříč územím, aby došlo k eliminaci rozdílů. Analyzováno musí být, zda dochází v časovém horizontu

k prohlubování nerovností mezi občany a regiony, nebo jestli se daří propasti eliminovat, neboť příliš velké ekonomické rozdíly v území vytvářejí tlak na migraci obyvatel, kdy vzdělaní a mladí lidé bez větších závazků následně hledají oblasti s lepšími životními podmínkami.

1.2 Regionální rozvoj a informační hodnota disparit

Pojem regionálního rozvoje vysvětluje Stejskal, Kovárník (2009, s. 26-27) jako činnost, která se zaměřuje na ekonomický rozvoj a prosperitu vybraného území při důsledcích regionální činnosti přesahující hranice vybraného regionu. V případě úzkého vymezení regionálního rozvoje lze charakterizovat regionální rozvoj jako snahu o ekonomický rozvoj územního celku. Dnes je tento termín vykládán spíše v kontextu růstu celkové socioekonomické úrovně regionu a jeho potenciálu k dalšímu rozvoji při zvýšené pozornosti na vnitřní zdroje a na zvýšení konkurenceschopnosti regionu. Z hlediska regionální politiky se jedná o organizovanou činnost, jejíchž snahou je docílit lepší environmentální, sociální a ekonomické úrovně obyvatel.

Za hlavní pozitivum regionálního rozvoje je považováno osvětlení principu základních zákonitostí rozvoje a také směřování v oblasti socioekonomického rozvoje. V rámci regionálního rozvoje se zkoumá, zda dochází k divergenčním nebo konvergenčním tendencím mezi regiony. V otázce převažujícího konvergenčního nebo divergenčního způsobu vývoje ekonomiky je zastáván názor negativního důsledku v podobě postupného úpadku společenského systému.

V praxi je situace taková, že dochází k různorodému přeskupování ekonomických sil a projevují se konvergenčními i divergenčními tendencemi navzájem (Viturka, 2011, s. 796).

Na průběh regionálního rozvoje za situace tržního hospodářství v zemi působí aktivity podnikatelského sektoru, který vytváří poptávku po pracovní síle a podílí se na způsobu rozvoje regionu, který s sebou do prostředí přirozeně vnáší i prvky nerovnováhy a disparit. Disparity jsou dále rozděleny na dva druhy. U prvního druhu se jedná o situaci, kdy příčina disparit v rozvoji je postavena na určité provázanosti, hierarchickém uspořádání a označující se jako zděděná disparita. U takového typu disparit se nedoporučuje regulace, neboť by mohla zapříčinit převrácení přirozených struktur v ekonomice a její zpomalení. Naopak v případě disparit způsobených povahou dané ekonomiky, u tzv. disparit vytvořených, je regulace brána jako pozitivní počínání pro společnost (Viturka, 2011, s. 804-805).

Na evropské úrovni Mari Kiviniemi (viz OECD, 2016), zástupce generálního tajemníka OECD, apeloval na lepší porozumění regionálním nerovnostem, které jsou ukryty za průměry jednotlivých zemí, neboť mohou přinést zlepšení v podobě zvýšeného blahobytu, a to jednak na úrovni národní, tak i světové, a to vše v souladu s cílem udržitelného rozvoje. Dále vyslovil myšlenku o potřebnosti široké škály ukazatelů, neboť je úkolem, aby se věci posouvaly tím správným směrem (OECD, 2016).

Pokud se hovoří o informačních hodnotách disparit, např. v regionálním rozvoji Kutscherauer a kol. (2010, s. 8-9) jsou názoru, že informační hodnota disparit a jejich význam spočívá v podstatě, do jaké míry jsou nositeli nových vědomostí a poznatků, které mohou být uplatnitelné. Následně jsou rozděleny na poznávací, rozhodovací, motivační, operační. **Poznávací hodnota** informací o disparitách se zakládá na informacích prezentovaných v širších souvislostech prohlubující znalosti. Využívá se toho např. při komparaci jednotlivých zemí. **Rozhodovací hodnota informací o disparitách** je založena na podstatě vyhodnocení důležitých informací a změn a následném vykonání rozhodnutí např. při stanovení strategie regionálního rozvoje nebo výběru regionů, které potřebují pomoc. **Motivační hodnota informací o disparitách** vytváří podněty, které vybízejí příjemce takových informací k určitému rozhodnutí např. v souvislosti s hledáním místa pro bydlení a život. **Operační hodnota** informací o disparitách vyvolává v příjemci urychlenou reakci, neboť se jedná o znaky, kterým je přisuzována vysoká závažnost, např. v podobě prudkého nárůstu migrace.

V této souvislosti je dobré uvést, kdy Klíma a kol. (2014, s. 27) se zmiňují, že na úrovni krajů také vznikají rozhodnutí v podobě reakce na určité podněty z okolí, za která je nesena jistá odpovědnost v rámci vykonávání samosprávné činnosti.

Z výše uvedeného vyplývá, že regionální rozvoj je disciplína, jejíž náplň je spatřována v otázce ekonomické a sociální prosperity společnosti, zabývající se dále problematikou disparit v hospodářství a jejími tendencemi napříč územím a také podněty, které tento odlišný vývoj způsobují v daném časovém období. Co se týče informační hodnoty disparit, ta spočívá v nových poznatcích, umožňujících vytvořit např. adekvátní strategii regionálního rozvoje nebo učinit odpovídající rozhodnutí.

1.3 Hlavní vývojové proudy regionálního rozvoje a regionální politiky

Regionální rozvoj je úzce provázán s počátky regionální politiky, která je vázána na období 30. let 20. století. V průběhu dalších let se nepodařilo jednoznačně nalézt shodu ohledně definice regionální politiky, neboť v sobě zahrnuje nespočet prvků zaměřených

na oblast ekologie nebo sociálních témat. Ve východoevropských a středoevropských zemích, kde převládal do konce 80. let komunistický režim, se aplikace regionální politiky začíná projevovat až později než ve státech západoevropských. Ovšem během fungování komunistického režimu se jisté kroky k snižování nerovností vyskytovaly v podobě podpory výstavby nových bytů a také technické infrastruktury. Nynější podoba regionální politiky v postkomunistických zemích je zaměřena na snížení nerovností, které byly zapříčiněny přeorientováním se na tržní hospodářství (Wokoun a kol., 2011, s. 93 - 95).

Jeden z motivů vzniku regionální politiky spočívá v rozdílech v ekonomickém rozvoji mezi jednotlivými částmi regionu, které vyvolávají společenskou poptávku po regulacích, která je uspokojována prostřednictvím politických opatření. Míru regulace pojmají různé teoretické přístupy odlišným způsobem. Jako úkol tradičního pojetí regionální politiky je definována snaha o eliminaci rozdílu v rozvoji ekonomickém. V souvislosti s regionální politikou je zmiňován možný potenciál, který v sobě může regionální politika obsahovat při nalézání řešení v globálním světě (Viturka 2011, s. 796 - 804). Vymezením přístupů k regionálnímu rozvoji a v návaznosti na to i regionální politiky se v ČR dlouhodobě věnovali Blažek a Uhlíř (2002, 2011), z jejichž komparativních analýz teoretických přístupů lze odlišit v obecné rovině následující základní teorie, tj. neoklasickou, keynesiánskou teorii, neomarxismus a principy neoliberální a institucionální ekonomie.

Za zakladatele **Neoklasická teorie** jsou považováni Léon Walras (1834-1910) a také Alfréd Marshall. Koncept neoklasické teorie je postaven na mikroekonomických principech, kdy centrum pozornosti se zaměřuje na chování jednotlivce (Blažek, Uhlíř, 2002, s. 41-42).

K podrobnějšímu zkoumání jsou využity matematické principy, které ovšem přispěly k větší abstraktnosti. Neoklasická teorie vychází z konceptu racionality jednotlivců, kteří se účastní na procesech v podobě tržních transakcí za premise dokonalé soutěže, informovanosti a mobility výrobních faktorů (Sojka, 1991).

Příčiny nerovností regionálního rozvoje v rámci neoklasické teorie vidí Hučka a kol. (2008, s. 11) ve třech aspektech v podobě rozdílného tempa růstu kapitálu, pracovní síly a technického pokroku.

Baláž (2007, s. 589) odůvodňuje výskyt regionálních disparit v kontextu neoklasické teorie. Příčinu vidí v neoklasickém přístupu, který provázely omezené

možnosti při pokusech o odstranění regionálních rozdílů ve většině zemí. Důvodem byla existence přetrvávajících monopolů, oligopolů, externalit a překážek mobility výrobních faktorů na trhu a z těchto příčin se nedařilo regionální rozdíly eliminovat.

Cílem **Keynesiánské ekonomie** je aktivně působit na ekonomické procesy, jejichž výsledkem má být zlepšení ekonomické situace obyvatel v podobě zvýšených investic z veřejných zdrojů, které dočasně mohou nahradit výpadek v podobě investic ze soukromého sektoru a zajistit ekonomickou stabilitu. Tento směr zaznamenal rozmach během 50. a 60. let. 20. století. Keynesiánská teorie je založena na aspektech míry nezaměstnanosti, výše úrokové sazby a přednostně na výši agregátní poptávky (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 49-50).

Jako **příčina vzniku nerovností** byla stanovena v teorii růstových pólů (např. Perroux, Bondeville) odlišná ekonomická struktura. Dále v teorii kumulativních příčin (Myrdal, Hirschman) je odlišnost ekonomického vývoje spatřována ve fungování tržních sil jako prvku, který přispívá k nárůstu disparit. Podle teorie nerovnoměrného rozvoje jsou meziregionální rozdíly nutností pro ekonomický růst a jako příčiny vzniku nerovností jsou spatřovány především v fyzicko - geografických znacích a také v přecenění aglomeračních přínosů (Hučka a kol., 2008, s. 11).

Neomarxismus se odlišuje od ostatních teorií, neboť přichází s myšlenkou celkové reformy ekonomiky a její struktury a také institucí. Hlavním prvkem zkoumání se stávají vztahy společenských tříd. V kapitalismu neomarxisté spatřují hlavní důvod rozdělení v podobě třídy vlastníků výrobních faktorů a poté námezdně pracujících. Dále postupují v analýze práce a její hodnoty a vzniku nadhodnoty, která je požadována po dělnících při možnosti odebrání této nadhodnoty kapitalistou. Daným způsobem je následně dělník v průběhu času vykořisťován (Blažek, Uhlíř 2002, s. 47-49).

Neomarxisté se také zabývali **důvody existence regionálních rozdílů** a odpověď našli v obecných principech fungování kapitalistického systému, jehož součástí jsou atributy v podobě tvorby nerovností ve společnosti (Hučka a kol. 2008, s. 14).

Nárůst popularity **neoliberální ekonomie** vychází z období krizových 70. let 20. století v Evropě, kdy se projevil omezené možnosti Keynesiánské ekonomie. Z těchto příčin došlo k návratu k myšlenkám o samoregulačních účincích trhu a původní mikroekonomická neoklasická teorie byla doplněna a rozšířena o teoretické poznatky z makroekonomie. Podle přístupu se neoliberální ekonomie dále dělí na jednotlivé teorie vykazující společné rysy např. v podpoře fungujícího konkurenčního prostředí a v negativním pohledu na přínos vládních intervencí. K hlavním osobnostem

monetaristické teorie patřil Milton Friedman, který přispěl ve svých pracích např. k rozpoznání vlivu oběživa v krátkém a dlouhém období na úroveň cenové hladiny hrubého domácího produktu a zaměstnanosti (Blažek, Uhlíř, 2002, s. 50-54).

Neoliberální teorii se nechaly inspirovat země střední a východní Evropy při realizaci tržních reforem, které se začínaly uskutečňovat po roce 1989. Během procesu reformy systému, který byl postaven na centrálním plánování, došlo k přechodu na volně tržní prostředí. Očekávalo se, že nový systém přinese vyšší mobilitu výrobních faktorů a s tím bude spjata i postupná eliminace regionálních rozdílů (Baláž, 2007, s. 589).

Odůvodnění, proč dochází k **regionálním disparitám**, bylo popsáno v nové teorii růstu (Barro, Sala, Martin), které je spatřováno v podobě odlišného stavu rovnováhy na jednotlivých územích a také na základě nastavení behaviorálních parametrů a technologické vyspělosti regionu (Hučka a kol., 2008, s. 13).

Institucionální ekonomie je myšlenkový proud, jehož užitek byl evidován při získávání poznatků o příčinách vzniku ekonomických rozdílů nebo jejich výskytu mezi jednotlivými regiony. Základy této ekonomie jsou dávány do kontextu s osobou Thorsteina Veblena (1857-1929), který v institucích spatřuje zárodek v myšlení a jednání obyvatel. Institucionalisté nepodporují sestavování obecných modelů chování, neboť napříč společnostmi docházelo v průběhu let k velmi odlišným vývojovým tendencím, naopak přínos tohoto směru je spatřován ve studiích, jejichž podstatou je vykreslení institucionálního rámce napomáhajícího k vyšší ekonomické prosperitě jednotlivých zemí (Blažek, Uhlíř, 2002, s. 54-57).

Institucionální ekonomie uvádí v souvislosti s regionálními disparitami jako **hlavní důvody** celospolečenské nastavení institucí a sociokulturního prostředí společnosti, které bylo ovlivněno historickými událostmi (Miroslav Hučka a kol., 2008, s. 15).

Z výše uvedeného vyplývá, že k hlavním aspektům regionální politiky se řadí péče o ekonomickou prosperitu a stabilitu území. V průběhu let se rozsah činnosti rozšířil na oblasti sociální a environmentální. Regionální politika vznikla v reakci na nevyvážený ekonomický rozvoj mezi regiony a k nápravě nebo eliminaci bylo nutné uskutečnit příslušná opatření. Proto i v průběhu let se vyvíjely ekonomické teorie, které hledaly odpovědi na problémy aktuální doby a vzájemně se konfrontovaly. Podstata regionální politiky v České republice nabírala na významu v průběhu 90. let, kdy byly obnoveny tržní principy hospodářství, se kterými se pojí i vznik regionálních disparit a nutností je alespoň částečně eliminovat pro zachování stability společnosti. „*Rozvoj, resp. obnovení,*

regionálních disparit v transformačním období je přirozený a žádoucí jev, při kterém dochází k zániku nepřirozené nivelizace regionálních poměrů prostřednictvím extrémní míry územní redistribuce zdrojů v období komunismu“ (Blažek, Csank, 2007, s. 946).

2 Okruhy faktorů působících na regionální rozvoj

Od 90. let minulého století a zejména po vstupu ČR do EU v roce 2004 se velmi intenzivně zabývalo problematikou faktorů regionálního rozvoje Ministerstvo pro místní rozvoj ČR v rámci interních analytických aktivit nebo prostřednictvím projektů rezortního výzkumu. Tyto výstupy byly následně promítnuty to strategického plánování regionálního rozvoje ČR, přičemž v příslušných analytických částech strategií byly průběžně analyzovány podmínky a faktory regionálního rozvoje na dané období. V následujících dílčích kapitolách jsou uvedeny hlavní souvislosti klíčových faktorů regionálního rozvoje dle strategií regionálního rozvoje ČR z období 2007–2013 a 2014–2020, které jsou dále konfrontovány s některými dalšími poznatky vybraných autorů.

2.1 Demografické souvislosti a lidské zdroje

V územním rozložení obyvatelstva v České republice je významným určujícím prvkem míra migrace, která působí na skladbu obyvatelstva, navíc aspekt migrace bude s velkou pravděpodobností v následujících letech nabírat na důležitosti. K ohroženým místům v kontextu úbytku obyvatel patří severní, střední a východní Morava. Naopak příznivý vývoj je evidován v oblastech Pražské, Brněnské, Plzeňské, Českobudějovické, Hradecko-Pardubické aglomerace.

V oblasti trhu práce jsou v rámci České republiky rozdíly, které byly zmírněny v období ekonomické krize v letech 2008-2010. Nejhorší situace s nezaměstnaností je v Moravskoslezském kraji, Ústeckém kraji a Olomouckém kraji, který zaznamenává navíc přibývajících problémy s ohledem na dlouhodobou nezaměstnanost. Ve výhledu vývoje nezaměstnanosti v České republice je riziko v rozdílné struktuře nabídky zaměstnání firmami a poptávky po zaměstnání občany (MMR, 2013, s. 64-65).

Ve SRR ČR 2007-2013 (MMR, 2006, s. 12-18) bylo v souvislosti s problematikou demografického vývoje zmíněny odehrávající změny u žen, které oddalují početí potomků až na pozdější věk a s tím se následně pojí pozvolný růst procentního zastoupení obyvatel důchodového věku ve společnosti. Celkově jsou evidovány proměny ve způsobu života, se kterým souvisí vyšší četnost jedinců, kteří žijí sami v domácnosti. V oblasti migrace je soustředěna pozornost na události období devadesátých let, kdy tato doba byla přelomovou, a to z důvodu postupné převahy stěhování se z center měst do jejich

okrajových částí, jako jedna z nejpodstatnějších příčin migrace je evidována ekonomická situace a množství možností u eventuálního výběru zaměstnání a lepšího mzdového ohodnocení. Problematika zaměstnatelnosti ve SRR ČR 2007–2013 (MMR, 2006, s. 15–18) je dále rozvíjena z pohledu vybavenosti člověka po stránce odborné, kvalifikační, ale také z pozice osobní preference a vlastního hodnotového žebříčku.

Souhrnně lze říci, že existují důkazy poukazující na to, že úroveň podnikatelského lidského kapitálu má vliv na výslednou produktivitu práce (Gennaioli a kol., 2013, s. 109)

Z výše uvedeného vyplývá, že i v následujících letech se očekává pokračování migračních tras do regionů, které mají dlouhodobě prosperující charakter. Migrace tedy může lokálně pomoci některým regionům, ale celorepublikově nevyřeší problémy spojené s postupným stárnutím obyvatel a zhoršující se demografickou strukturou, obzvláště jedná-li se o migraci mezi regiony v rámci samotné České republiky, u které jsou motivací lepší příležitosti zaměstnání a také mzdové ohodnocení. Dochází tedy k opouštění regionů s nižší ekonomickou aktivitou a následnému prohloubení problémů.

2.2 Ekonomické souvislosti, hmotné faktory a infrastruktura

Strukturální změny v ekonomice lze pozorovat na průběhu investic, proměňující se struktuře zaměstnanosti a druhu výroby, mající následek v podobě nestejnoměrného rozmachu odvětví. Ekonomické skutečnosti v podobě obměny struktury ekonomiky mají vliv na ekonomický rozvoj a jsou důležitým prvkem zajišťujícím nové potřeby obyvatel v návaznosti na možnost využití jednotlivých výrobních faktorů.

Prováděním promyšlených kroků v oblasti struktury ekonomiky, mobility výrobních faktorů a implementací nových postupů zvyšující kvalitu a počet výstupů, může být docíleno dlouhodobého a udržitelného rozvoje (Spěváček, 1996, s. 32–33).

Investice v ekonomice pozitivně působí na ekonomický vývoj. Velmi podstatná je samotná podoba těchto investic, jejich vlastnosti a aplikovatelnost v praxi. Průběh investic je provázen řadou výkyvů zapříčiněných hospodářskou kondicí, dostupností úvěrů a jejich úrokovou mírou a mnohými dalšími skutečnostmi.

Ze střednědobého a dlouhodobého pohledu patří k výrazným faktorům ekonomického růstu investice do fixního kapitálu, neboť umožňuje navýšení výrobních kapacit a zvýšit celkové výstupy (Spěváček a kol., 2016, s. 200–201).

Na základě postavení a množství funkcí, které stát zastává v dané zemi, se odvíjí velikost uskutečněných **veřejných výdajů** formou financí plynoucích ze státního rozpočtu a samosprávných jednotek. Veřejné finance také plní roli ekonomického

a stabilizačního prvku. V období ekonomické propadu stát může navýšit rozpočtové výdaje a tím částečně pomoci překonat propad makroekonomické poptávky za cenu větších deficitů. Tyto teorie vycházejí z myšlenek Johna Maynarda Keynesa. V opačném případě krácení veřejných výdajů a snížení deficitu může způsobit následné výpadky na straně rozpočtových příjmů (Spěváček, 1996, s. 54-55).

Infrastruktura napomáhá lepšímu propojení mezi jádry regionů a jejich periferiemi v podobě šíření inovací v případě, že se vyskytují na území lidské zdroje nebo inovační potenciál. Nedostatečné infrastrukturní vybavení je limitující v ekonomickém rozvoji, především v severních oblastech státu, kde chybí dostavět klíčovou komunikaci R 35. Absence této silnice se má dopad v podobě periferizace oblastí na severní Moravě nebo míst na severovýchodě Čech (MMR, 2013, s. 65-66).

V SRR 2007-2013 (MMR, 2006, s. 11-70) byly ekonomické souvislosti regionálního rozvoje identifikovány průřezově v různých tematických kapitolách (např. samostatně hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, průměrné mzdy, podniky a podnikání, specifický výzkum – vývoj – inovace a samostatně byly hodnoceny souvislosti s infrastrukturou. U dopravní infrastruktury byly evidovány problémy jednak s jejím nedostatečným vybudováním, ale také její kvalitou. Klíčové meziregionální disparity spočívaly v rozdílném ekonomickém rozvoji u významného počtu příhraničních oblastí, kterým se natolik nedaří po ekonomické stránce. Dále dochází také ke zvětšení disparit mezi oblastmi městskými a venkovskými, kdy na venkově se nenachází tolik možností k podnikání a má to negativní konsekvence na tamější věkovou strukturu obyvatel.

S ohledem na aktuální SRR 2014-2020 (MMR, 2013, s. 66) lze konstatovat, že co se týče technické infrastruktury, Česká republika nevykazuje dramatické rozdíly.

2.3 Environmentální souvislosti a životní podmínky obyvatelstva

Životní prostředí a situace v jakém je stavu představuje faktor, který je velmi podstatný pro další vývoj. K nejvíce zasaženým oblastem patří místa, kde je vysoká koncentrace obyvatel a těžkého průmyslu. V podmínkách České republiky jsou to oblasti Ústeckého kraje, Ostravska a Prahy a jejího blízkého okolí. Tato situace negativně zasahuje do eventuální budoucí perspektivy regionů (MMR, 2013, s. 66).

Mainwaring a kol. (2006, s. 687) hovoří v rámci ekonomické koncepce udržitelnosti o kvalitě životního prostředí, kdy kvalita životního prostředí bude výrazným

způsobem ovlivňovat životy budoucích generací, které jsou ohroženy v posledních dekádách výrazným zhoršením stavu přírodního kapitálu.

Na život občanů pozitivně působí skutečnost, že pokud jsou obklopováni kvalitním neznečištěným životním prostředím, ovlivňuje to celkovou kvalitu jejich života. Aby bylo možné tento přínos určitým způsobem evidovat, je potřebné za pomoci předurčené metody tento kvalitativní přínos zaznamenat a k tomu přidružit odpovídající finanční ohodnocení (MŽP, 2016, s. 38).

V moderní době se tedy více uvažuje nad přínosem přírody pro člověka (MŽP, 2016, s. 47), v souvislosti s tím se objevují i nároky obyvatel na poskytování více takového statku. Ke zkvalitnění životního prostředí lze přispět pomoci žádoucí diverzní skladby zeleně v podobě zvýšeného výskytu v parcích, na zahradách a dalších místech, na kterých bude zastávat klíčovou roli při působení, ovlivňování lokálního klimatu. Rozmanitá prostorově rozčleněná krajina umocňuje rovnováhu ekologického systému a má blahý dopad na duševní rozpoložení obyvatel.

Z výše uvedené kapitoly vyplývá, že v následujících letech bude pokračovat započatý trend zvyšujícího se zájmu laické i odborné veřejnosti o tematiku životního prostředí, neboť si občané začínají uvědomovat, jakou podstatnou roli v jejich životech příroda sehrává a může i v jistém delším časovém horizontu ovlivnit existenční podstatu, proto v souvislosti s tím lidé přemýšlí nad koncepcemi dlouhodobé udržitelnosti a obnovy ekologické rovnováhy. Jako jedna z eventuálních cest se jeví podpora krajinné diverzity a výsadba zeleně.

2.4 Souvislosti kulturního potenciálu a cestovního ruchu

Sféra kultury v sobě skýtá širokou škálu možností vedoucí ke zlepšení situace a rozmachu regionů, ať se jedná o složku finančních prostředků nebo společenského využití občanů. Pod pojmem kultura si lze představit činnosti spojené nejenom s prací umělců, ale také s prací zaměřenou na lepší informovanost občanů v oblasti kultury a její bližší poznávání, zasvěcení, ale také na představení práce aktivně působících kulturních spolků atd. (MMR, 2006, s. 55-57).

Ve využití kulturního potenciálu si vede nejlépe Praha, která plní postavení metropole a významného kulturního centra známého v Evropě i celém světě. Zlepšení zaznamenalo za poslední léta krajské město Ostrava, kterému se podařilo využít prvotní průmyslovou infrastrukturu pro účel rozvoje a povznesení kulturního využití dané oblasti. Co se týče cestovního ruchu, situace je velmi podobná, dominantní je Praha a následuje

ve významu Karlovarský kraj a dále Krkonoše a Šumava, u kterých to bude pravděpodobně způsobeno vyžitím v podobě zimních sportů a letní a zimní turistiky. Co se týče horské oblasti Jeseníku, vyskytují se tam problémy s nedostatečně rozvinutou infrastrukturou a absencí investičních zdrojů většího rozměru (MMR, 2013, s. 67).

Problém České republiky ve sféře kulturní, v mnohých případech není spojen s nedostatečným množstvím kulturních zařízení nebo málo obsáhlou škálou nabídky, ale v jejím dlouholetém opotřebením a zaostáváním v oblasti technologické vybavenosti. Situaci by tedy pomohlo zlepšit učinění kroku v podobě zajištění dopravní dostupnosti, zainvestování do novějšího vybavení a přilákáním do sektoru kultury typ občana, který bude s problematikou kultury dostatečně srozuměn a bude mít odpovídající odbornou kvalifikaci, neboť rozvinutí intenzivnější proklamace činnosti kulturních složek může v konečném důsledku poskytnout hospodářský přínos regionu v návaznosti na vyprezentování ojedinělosti dané oblasti a příliv turistů (MMR, 2006, s. 55-59).

Ve SRR ČR 2007–2013 (MMR, 2006) bylo na problematiku kultury a cestovního ruchu nahlíženo primárně jako na oblast, která v sobě ukrývá ekonomický potenciál a v souvislosti s tím zmíněná dosavadní problémovost a eventuelní opatření v tomto sektoru, která by napomohla ke zlepšení situace. Naopak v případě SRR 2014-2020 (MMR, 2013) se jednalo spíše o popisnou charakteristiku současného stavu a zmínění událostí, které se odehrály v oblasti kultury v minulých letech. V obecné rovině z celkové podkapitoly vyplývá, že určitá základní infrastruktura spojená s cestovním ruchem v České republice byla vybudována, ale je potřebné ji nyní modernizovat a rozvíjet v duchu současných trendů. Aby docházelo ke zlepšení stavu v regionech, je důležité spatřovat v kultuře a cestovním ruchu příležitost, jak pozvednout region v oblasti kulturního vyžití, ale i po ekonomické stránce, a tak napomoci ke snížení regionálních disparit.

3 Ekonomická výkonnost

Výkonnost zkoumaného území je možné určovat za pomoci zjištěných hodnot hrubého domácího produktu, s jehož hodnotami může být dále pracováno, a to způsobem přepočtení na jednoho obyvatele. Hodnota hrubého domácího produktu napomáhá ozřejmit produkční a ekonomickou situaci regionu. Podstata tohoto ukazatele vychází z celkových zjištěných hodnot hrubého domácího produktu na obyvatele všech věkových skupin, mající nahlášen trvalý pobyt v daném regionu. Tyto údaje jsou jednoduše

dostupné, tudíž se nevyskytují potíže při následné komparaci výsledků s ostatními státy nebo regiony (Ježdík a kol., 2009, s. 6).

3.1 Hrubý domácí produkt jako ukazatel měřící ekonomickou výkonnost a speciální pozice Prahy

Pokud jde o zaznamenání ekonomické výkonnosti země, patří indikátor hrubého domácího produktu k nejpodstatnějším, známý pod zkratkou HDP. Při potřebě vyhodnocení materiálního komfortu nebo blahobytu občanů se nabízí možnost využít ukazatele zvažující i jiné odlišující se skutečnosti ve společnosti (OECD, 2019).

Podle Kadeřábkové (2003, s. 9) hrubý domácí produkt představuje celkovou vyrobenou produkci za pomoci výrobních faktorů na území zkoumaného státu.

Hrubý domácí produkt je tvořen finální produkcí a jejím objemem, hodnotou, která vznikla v průběhu zkoumaného období za pomoci výrobních faktorů nacházejících se na území konkrétního státu. Jedná se o produkci, u které je podstatná informace, na jakém území byla finální hodnota statků a služeb vytvořena. Nezkoumá se dále v jakém vztahu ke státu je vlastník výrobních faktorů, zda se jedná o rezidenta nebo nerezidenta dané země. Jinými slovy řečeno, evidují se výsledné hodnoty produkce na území státu, při absenci zkoumání vlastnických poměrů. Indikátor hrubého domácího produktu se také využívá pro účely srovnání a stanovení ekonomické výkonnosti napříč různými velikostmi států a pro tyto účely se hrubý domácí produkt přepočítává na obyvatele, kdy takto přepočítána hodnota představuje lépe znázorňující údaj ohledně blahobytu obyvatel v zemi. Mezi další užívané ukazatele patří tempo růstu hrubého domácího produktu sledující procentuální míru změny hrubého domácího produktu ve srovnání s rokem předchozím (Brčák a kol., 2014, s. 14-15).

Fungující ekonomiku můžeme posuzovat na základě výsledků výstupu ve formě vzniklých statků a služeb, které je nutné řádně zaevidovat a následně odpovídajícím způsobem vyjádřit. Veškeré výstupy, které se v ekonomice odehrávají vzhledem k obrovské škále, je velmi složité zaznamenat, dále není možné různé druhy výrobků počítat ve fyzických jednotkách, nýbrž je potřeba výstupy ekonomiky posuzovat v penězích. Do výpočtů se zahrnují všechny vyrobené statky a služby, důraz je kladen na to, aby vytvořené statky a služby byly obsaženy ve výpočtech pouze jednou a nedocházelo k duplicitním součtům výsledků výroby anebo služeb během zkoumaného časového období. Důležitý úkon spočívá v rozpoznání finálního produktu určeného k závěrečné spotřebě od meziprojektu, který vstupuje do dalších etap výroby a teprve

následně je spotřebován. Běžně je uváděn časový horizont jednoho roku, kdy je meziprodukt vyroben a využit v pokračující výrobě. K meziproduktům se řadí polotovary, suroviny, materiály a mnohé další. U finálního produktu jde o prodej koncovému spotřebiteli započítávající se do finálních dat hrubého domácího produktu (Brčák a kol., 2014, s. 14).

Co se týče hlavního města České republiky, vykazuje Praha výrazně nadprůměrné hodnoty hrubého domácího produktu oproti ostatním krajům, což je zapříčiněno tím, že v Praze působí významné orgány státní správy, dále zde sídlí centrály mezinárodních i národních firem, jejichž ekonomické aktivity jsou jinak rozprostřeny po celém území republiky. V rámci České republiky neexistuje podobně významné město, které by mělo obdobné parametry a dalo by se srovnávat s Prahou (Kahoun, 2011, s. 12).

3.2 Metody výpočtu hrubého domácího produktu

K změření ekonomické aktivity se ve světě využívá ukazatel hrubého domácího produktu, představuje hodnotu finálních výrobků a služeb vytvořených na daném území za časově vymezený interval. Hodnota hrubého domácího produktu v dané zemi a jeho obměna během sledovaného období napomáhají v utvoření si představy ohledně výkonnosti a ekonomické vyspělosti zkoumané země. Základní aspekty, které mají vliv na naměřené hodnoty hrubého domácího produktu, jsou představovány změnami cenovými, to znamená, došlo-li k poklesu nebo nárůstu cen, bude to souviset s ovlivněním nebo změnami hodnoty nominálního hrubého domácího produktu, který zahrnuje hodnoty výstupů v cenách období, kdy byly vytvořeny. Druhý případ výpočtu reálného hrubého domácího produktu je provázány s reálnými změnami ve výstupu a následné kalkulaci cenové hladiny zvoleného základního roku, zachycující reálné změny uváděny v objemu produkce a s abstrahováním cenových výkyvů (Kadeřábková, 2003, s. 9).

Hrubý domácí produkt se vypočítává třemi metodami. V prvním případě **metoda výrobní**, která spočívá v součtu hrubé přidané hodnoty z ekonomických aktivit, a to včetně daní a odečtení subvencí. Přidaná hodnota se tedy eviduje jako rozdíl v naměřené hodnotě meziproduktu oproti hodnotě finální produkce. Další **metoda výdajová** využívá k určení hrubého domácího produktu spotřební výdaje domácnosti a firem, kdy tyto výdaje jsou následně sečteny, dále jsou do výpočtu kladně zahrnuty i výdaje na vládní nákupy a čisté exporty země. Třetí metodou výpočtu hrubého domácího produktu je **důchodová metoda** započítávající do hrubého domácího produktu mzdy, platy, zisky firem, renty, čisté úroky, amortizace, nepřímé daně. Tyto jednotlivé zmíněné složky se

sčítají a od výsledku se následně odečtou provedené subvence (Brčák a kol., 2014, s. 15-17).

Kahoun (2011, s. 5-8) píše o metodách výpočtu regionálního hrubého domácího produktu. Při výrobní metodě zjišťování regionálního hrubého domácího produktu se zmiňuje o problémech, které jsou spjaté s vyjádřením produkce a jejím přiřazením k jednotlivým podnikům, neboť v praxi dochází k situaci, že podnikatelé registrují své sídlo na jednom místě a přitom následně např. výrobní proces je vykonáván mimo tuto oblast. U důchodové metody se ke stanovení hrubého domácího produktu pracuje s tržními cenami a jako největší slabina této metody se jeví nedostatečné údaje ohledně hrubého provozního přebytku tržních producentů. Co se týče výdajové metody při zjišťování regionálního hrubého domácího produktu, je tato metoda nevyužívána pro nedostatek údajů a také pro případné enormní časové a správní náklady.

Český statistický úřad v České republice zveřejňuje pravidelně výsledek hospodaření ve dvou úrovních, a to v národní úrovni, tak i na úrovni krajů. Český statistický úřad definuje hrubý domácí produkt jako hodnotu udělenou dodatečným zpracováním ve veškerých odvětvích, jejichž práce je v systému národního účetnictví uznána za produktivní. Jedná se tedy o výpočty kalkulovány v kupních cenách (Brčák a kol., 2014, s. 15).

Deflátor hrubého domácího produktu patří k nejkompexnějším cenovým indexům, který je získán matematickou operací, vydělením nominálního hrubého domácího produktu hodnotou reálného hrubého domácího produktu, kdy následná hodnota z výpočtu představuje procentní změny cenové hladiny za období (Kadeřábková 2003, s. 9).

Metoda parity kupní síly ozřejmuje vývoj odehrávající se v oblasti měnových kurzů a pomáhá tak vysvětlit úroveň měnových kurzů mezi sebou navzájem a jejich změny v čase (Holman 2016, s. 560).

3.3 Nedostatky hrubého domácího produktu

V hrubém domácím produktu nejsou plně zachyceny a zaevidovány ekonomické aktivity uskutečněny na území státu, neboť určitá část produkce a služeb je realizována mimo oficiální trh anebo nelegální cestou. Statky a služby, které jsou uskutečněny a zároveň nejsou zaevidovány, popřípadě jsou jen odhadovány, patří výpomoc v rodině, drobné opravy v domácnosti, renovace a další. K úskalím ukazatele hrubého domácího produktu patří neevidování hodnoty volného času, změny kvality vyprodukovaných

statků a služeb s technologickým zlepšením a automatizací. Také nejsou evidovány dopady externalit, které se pojí s určitým druhem výroby a mající dopad na životní prostředí a životy obyvatel (Brčák a kol., 2014, s. 22).

Nečadová (2012, s. 5) vyjadřuje pohled k mimotržním aktivitám a neevidování hodnoty v podobě např. zmíněného volného času a práce v domácnosti. Domnívá se, že by to bylo velmi náročné po stránce finanční, ale i po stránce velkého množství práce. Navíc spolehlivost takto získaných dat může být velmi pochybná, tímto Nečadová vysvětluje příčiny, kdy mnohé parametry nejsou do výše hrubého domácího produktu zaevidovány.

V kontextu evidování příjmů z přírodních zdrojů vidí Ritschelová a kol., (2000, s. 12) problém ekonomických analýz spočívající v pouhém započítávání příjmů z přírodních zdrojů, bez potřebné úpravy na straně ztrát vyplývajících z jejich neobnovitelnosti. Spotřeba vytvořeného kapitálu bývá zahrnuta v podnikovém i národním účetnictví, k tomu je ještě nově potřeba doplnit i prvek spotřeby přírodního kapitálu pro dlouhodobou udržitelnost.

Kvůli nedostatkům, které v sobě má ukazatel hrubého domácího produktu se využívá alternativní ukazatel v podobě čistého ekonomického bohatství (NEW-Net Economic Welfare), tento ukazatel spočívá v obsazení atributů, které nejsou zahrnuty do výpočtu v pravidelně zveřejňovaném ukazateli hrubého domácího produktu. Ukazatel čistého ekonomického bohatství v sobě obsahuje výsledky hrubého domácího produktu a nad rámec jsou vyčísleny hodnoty aktivit, které neprocházejí trhem a nejsou oficiálně zaznamenány, navíc je odhadnut úbytek ekonomického bohatství formou výskytu negativních externalit (Brčák a kol., 2014, s. 22-23).

O nedostatečně vypovídající hodnotě hrubého domácího produktu lze hovořit v případech meziregionální komparace, kdy do zjištěných hodnot hrubého domácího produktu nevstupuje faktor odlišných cenových hladin v regionech, protože rozdíl v cenové hladině mezi oblastmi metropolitními oproti odlehlejší např. venkovským je znatelný (Kahoun 2011, s. 11-12).

O alternativním ukazateli, zaměřeném na udržitelný rozvoj se píše v práci (Ritschelová a kol. 2000, s. 13). Tento ukazatel je nazván environmentálním upraveným domácím produktem známým pod zkratkou EDP. Indikátor je postaven na principu zahrnutí nákladů spotřebovaného přírodního kapitálu a také bere v úvahu dopady na životní prostředí. Snahou je reálnějším způsobem reflektovat tvorbu, spotřebu zboží a

také služeb. V kontextu navyšujících se environmentálních nákladů hodnota EDP vykazuje nižší čísla oproti statistikám publikovaného hrubého domácího produktu.

4 Dílčí závěr teoretické části

V návaznosti na první kapitolu vyplývá, že slovo region představuje pojem, jehož definice a vymezení se vyvíjejí v kontextu událostí a potřeb aktuální doby. Rozlišují se dva základní typy územních oblastí vykazující homogenní nebo heterogenní prvky, ale celkově charakterizovány vzájemnou provázaností a funkčností. V kontextu oživení podnikatelských aktivit z počátku 90. let se obnovují přirozené rozdíly v podobě odlišně ekonomicky prosperujících oblastí. K překonávání regionálních disparit a jejich zmírňování je potřebná koncepční politika, která disponuje určitými finančními i nefinančními nástroji a napomáhá řešit vyskytující se problémy, kterými se zabývaly i zmíněné historické ekonomické proudy hledající prostředky k dosažení hospodářské stability a prosperity.

Z druhé kapitoly vyplývá, že na regionální rozvoj působí řada faktorů zejména z hlediska demografického vývoje v zemi. Předpokládá se, že situaci bude ovlivňovat výraznějším způsobem faktor migrace obyvatel oproti faktoru přirozeného přírůstku obyvatel. Trh práce se potýká ve většině krajů s nízkou nezaměstnaností kromě Ústeckého kraje a Moravskoslezského kraje, kde ještě doznívají problémy s původní strukturou hospodářství. Pro zlepšení situace jsou dále zcela zásadní investice, které pomáhají překonat ekonomické potíže a vytvářet nová, kvalifikovanější a produktivnější pracovní místa, která jsou potřebná podpořit zvýšenými veřejnými prostředky do oblastí vědy, výzkumu a také školství a připravit budoucí generace na změny. Dále je nutné budovat základní infrastrukturu, která napomáhá lepšímu a rychlejšímu propojení mezi městy a napomáhá tak rozšiřovat prosperitu z ekonomických center. V posledních letech je věnována větší pozornost na oblast životního prostředí, kdy regionální rozvoj by měl být veden ohleduplnějším způsobem ke krajině a měl by být dlouhodobě udržitelný vzhledem ke stavu životního prostředí, proto se i jako jeden z možných směrů rozvoje za poslední léta nabízí podpora cestovního ruchu, který vytváří nové příležitosti v podobě pracovních míst a financí.

V rámci třetí kapitoly, jejíž náplní bylo obsažení tematiky ekonomické výkonnosti, jsou zmíněny metody postupu při dopracovávání se k úhrnným výsledkům hospodaření za určený časový úsek. K výsledkům hrubého domácího produktu se upíná velká pozornost odborné i laické veřejnosti, je nutné ale zmínit, že tento ukazatel

nedokáže obsáhnout mnohé důležité aspekty života občanů jako je volný čas nebo kvalitní životní prostředí, proto práce obsahuje i alternativní ukazatele odhalující skutečnosti související s kvalitou života v daných zemích nebo regionech.

5 Analytická část

5.1 Deskripce metodického přístupu analýzy

Analytická část bakalářské práce se zaměřuje na vyhodnocení ekonomické diferenciaci krajů a jejich proměny v čase dle cíle práce a struktury kapitol zabývajících se okruhy faktorů ovlivňujících souhrnné ekonomické výsledky.

S ohledem na přehlednost prezentovaných údajů je vývoj ekonomické diferenciaci analyzován v dílčích skupinách krajů, dle již vytvořené kategorizace krajů ČR a míry jejich potenciálu měřeného pomocí indexu regionální konkurenceschopnosti (viz obr. č. 1). V každé skupině krajů je vždy provedena krátká deskripce socioekonomických specifik ve sledovaném období a dále je vyhodnocován vývoj v souvislosti se změnami struktury převažujícího odvětví v průběhu let napříč kraji. Práce je dále doplněna o argumentace a vyhodnocení vycházející z provedených regionálních studií a doplněna informacemi ohledně uskutečněných významných investiční akcí za poslední roky.

Pozornost je dále také věnována analýze vývoje hlavního města Prahy v porovnání s vybranými kraji ČR, neboť se jedná o region soudržnosti s nejnižší rozlohou v rámci České republiky a vykazující určitá specifika a to z důvodu, že jsou v hlavním městě Praze situována sídla většiny orgánů centrální státní správy, dále sídla významných firem, jejichž ekonomická aktivita je rozšířena po celém území, ale hospodářské výsledky jsou připisovány k sídelnímu regionu, kterým je ve významném procentním zastoupení město Praha (viz kapitola 3). Navíc v Praze se koncentrují nejvýznamnější vědecko-výzkumné kapacity v rámci České republiky a také univerzity evropské známosti.

Celková syntéza výsledků získaných z analytické části je následně vypracována v rámci samostatné kapitoly pojmenované jako „Dílčí závěr analytické části“.

Obr. č. 1: Kategorizace krajů ČR dle míry jejich potenciálu měřené indexem regionální konkurenceschopnosti

Zdroj: volně převzato z MMR (2013), str. 23

Pozn.: Mapový výstup zpracovaly společnosti GaREP, spo. s r. o. a Regiopartners, s. r. o. v roce 2012

Stručná specifikace jednotlivých skupin krajů dle MMR (2013)

V souladu s dokumentem „Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020“ byly identifikovány jednotlivé kraje na základě potenciálu konkurenceschopnosti.

Do skupiny komplexně konkurenceschopných regionů se zahrnují kraje Jihomoravský, Středočeský a hlavní město Praha, přičemž dle MMR (2013, s. 22) tyto kraje mají podobu základních pilířů v oblasti ekonomického růstu České republiky. Uvedené kraje vykazující početné atributy konkurenceschopnosti doprovázeny dominantním postavením na poli vzdělání a inovací při jejich vysoké finanční rentabilitě a možnosti zřetelné ekonomické prosperity v budoucích letech.

Další skupinu, jejíž obtíže spočívají ve slabém transferu znalostí do ekonomiky, jsou kraje Zlínský a Olomoucký. Jsou charakteristické svou příznivou vzdělanostní strukturou obyvatel, ukrývající v sobě potenciál ke zlepšení výsledků v oblasti inovací a ekonomických ukazatelů. K tomu jsou potřebná učinit podpůrná opatření, která by vedla k oživení podnikatelské aktivity v obou daných regionech, neboť v kontextu zmíněné vzdělanostní struktury těchto krajů by se to podstatně odrazilo na hospodářských výsledcích (MMR, 2013, s. 22-23).

Ke třetí skupině regionů se řadí Pardubický kraj a kraj Vysočina, k jejímž znakům patří inovativnost, ale celkově jsou hodnoceny jako průměrné v rámci České republiky.

V těchto regionech jsou situovány firmy s inovačním charakterem a pro další rozvoj obou regionů je stěžejní pokračovat v podpoře nových a stávajících inovativních podniků, které přispívají k vytváření nových pracovních míst. Především u Pardubického kraje je nutné vybudovat chybějící dopravní infrastrukturu, která by měla evidentní hospodářský přínos, protože v ostatních atributech konkurenceschopnosti Pardubický kraj dosahuje uspokojivých hodnot (MMR, 2013, s. 22-23).

V rámci čtvrté skupiny se jedná o regiony vykazující atributy komplexní nekonkurenceschopnosti, ke kterým se řadí dva kraje v České republice, a to kraj Karlovarský a Ústecký. Tyto dva kraje dosahují špatných výsledků v mnoha indikátorech konkurenceschopnosti a jako velký deficit se jeví nepostačující finanční prostředky, které by byly alokovány do rozvoje potenciálu místních občanů a také do infrastruktury (MMR, 2013, s. 23).

Poslední vyspecifikovanou skupinou jsou regiony vykazující nejednoznačné atributy konkurenceschopnosti a v tomto kontextu se jedná o kraj Moravskoslezský, Královéhradecký, Liberecký, Plzeňský a také Jihočeský. K společným atributům dle MMR (2013, s. 23) se řadí, že neprojevují naléhavost v podobě vydefinování mimořádných postupů v oblasti ekonomického rozvoje, neboť se pouze soustředují na sféru záležitosti, ve které vykazují nejnižší hodnoty konkurenceschopnosti.

5.2 Analýza vývoje skupiny komplexně konkurenceschopných regionů

Z kapitoly (5.1) vyplývá, že dle MMR (2013, s. 22) se ke skupině komplexně konkurenceschopných regionů řadí kraj Praha, dále kraj Středočeský a Jihomoravský. Tyto kraje budou následně v této podkapitole podrobněji analyzovány a hodnoceny na základě jednotlivých charakteristik, které jsou pro skupinu komplexně konkurenceschopných regionů typické.

Praha v rámci České republiky těží z dominantního postavení celorepublikové metropole, které má dopad na hustotu a sídelní strukturu kraje. Od roku 2010 avšak nepatří Praha k nejlidnatějšímu kraji, neboť byla překonána krajem Středočeským. Praha má vlastnost významného lákadla nejenom pro turisty, ale i pro občany hledající lepší pracovní uplatnění a místo k životu. Z cizích zemí do Prahy migruje v posledních letech velké množství občanů. Praha je dále charakteristická jako centrum mnoha institucí a také politicko-hospodářských vyjednávání (ČSÚ, 2019a).

Středočeský kraj se rozkládá v samém středu Čech, zcela obklopuje hlavní město Prahu, svou velikostí se řadí mezi největší a nejlidnatější kraje republiky a jeho rozloha činí přibližně 14% území České republiky. Strategická poloha kraje předurčuje jeho výhodné ekonomické postavení v rámci státu. Středočeský kraj a kraj Praha jsou úzce spjaty v oblasti ekonomické, dopravních sítí, služeb, kultury a rekreace. Středočeský kraj představuje důležitou oblast s velkým množstvím pracovní síly a potravin, ze které ekonomicky těží Praha, ale i Středočeský kraj, který se tak stává v návaznosti na Prahu, atraktivním místem pro stěhující se mladé občany za práci a bydlením (ČSÚ, 2019b).

Jihomoravský kraj se nachází na soutoku řek Svratky a Svitavy, na spojnici významných měst Praha, Vídeň, Olomouc, Ostrava. Sousedí se dvěma státy Evropské unie, a to Slovenskem a Rakouskem. Charakter Jihomoravské metropole vychází ze skutečnosti, že je sídlem řady státních a veřejných institucí jako je např. Nejvyšší soud ČR, Masarykova univerzita atd. Jihomoravský kraj skýtá vysoký potenciál v oblasti dalšího ekonomického rozvoje a v souvislosti s městem Brnem představuje oblast přesahující významově hranice regionu (ČSÚ, 2018a).

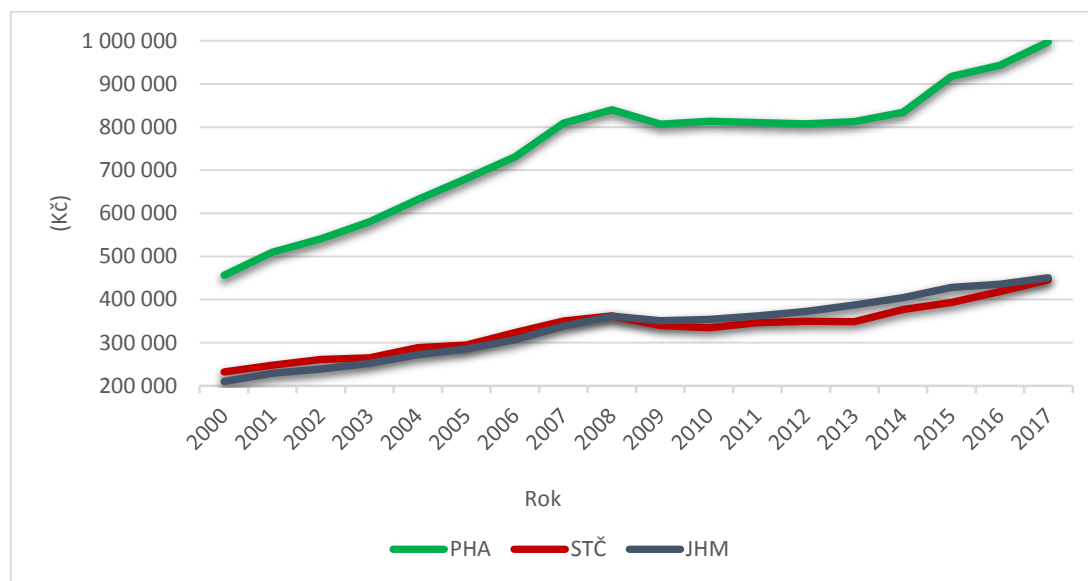
Tabulka č. 1: Komparace růstu HDP na 1 obyvatele od roku 2000-2017 – Praha, Středočeský a Jihomoravský kraj v běžném období (v Kč)

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PHA	456 202	509 539	541 221	580 287	632 011	680 418	730 827	808 798	840 097
STČ	232 182	248 013	261 217	264 791	288 785	294 312	323 438	350 326	361 808
JHM	209 902	228 718	238 867	252 441	271 844	285 256	306 797	337 998	361 142

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
PHA	807 113	813 342	810 814	807 594	812 460	834 578	917 183	943 289	997 560
STČ	339 460	334 450	346 428	349 550	348 696	376 832	392 908	418 354	445 710
JHM	351 208	354 011	362 048	372 135	387 592	404 513	427 906	435 425	450 135

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019c)

Graf č. 1: Komparace růstu HDP na 1 obyvatele od roku 2000-2017 v běžném období (v Kč) – Praha, Středočeský a Jihomoravský kraj

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019c)

Na základě srovnání tří krajů v rámci kategorií regionů komplexně konkurenceschopných (viz kapitola 5.1) vychází z grafu a tabulky č. 1 zobrazující hrubý domácí produkt na 1 obyvatele jako nejvíce úspěšný kraj Praha, jehož pozice se ekonomicky upevňuje a vzdaluje od ostatních dvou krajů v této skupině. Jinými slovy se dlouhodobě rozevírají pomyslné nůžky mezi Prahou a ostatními komplexně konkurenceschopnými kraji v ČR. Od roku 2000 se hodnota hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele ze 456 202 Kč navýšila o více než dvojnásobek za období 18 let na hodnotu 997 560 Kč.

Ostatní kraje, které se také řadí podle indexu ke komplexně konkurenceschopným a kterými jsou kraj Středočeský a Jihomoravský, vykazují hodnoty hrubého domácího produktu podstatně nižší a vzájemně se velmi podobající. Od zkoumaného roku 2000 vykazoval vyšší hodnoty kraj Středočeský oproti Jihomoravskému až do předkrizového roku 2008, následný rok 2009 byl spojen s propadem hrubého domácího produktu měřeného v běžných cenách, který byl podstatně výraznější u Středočeského kraje. Pravděpodobně je to zapříčiněno situací, že ve Středočeském kraji dle Businessinfo (2017) jsou situovány výrazným způsobem odvětví strojírenského a automobilového průmyslu jako např. ŠKODA AUTO a. s. Mladá Boleslav a závody TPCA Czech, s. r. o. v Kolíně, které dohromady mají výrazný vliv na celkové výsledky hospodářství.

Odbyt v automobilovém průmyslu je velmi náchylný na ekonomické klima, neboť se jedná o velmi nákladnou finanční investici, která nesouvisí s pokrytím

základních životních potřeb. A tedy v kontextu obavy ze ztráty zaměstnání a výdělku lidé tyto nadstandardní výdaje odkládají na stabilnější ekonomické období.

Co se týče Jihomoravského, stává se lídrem v podpoře vědy a výzkumu, která bude mít s velkou pravděpodobností v budoucnu kladný přínos na podobu ekonomického vývoje Jihomoravského kraje založeného na znalostech a vyšší přidané hodnotě.

Dle Štampacha (2015) se na podporu vědy a výzkumu investovala v Jihomoravském kraji finanční částka představující 3,8 % hrubého domácího produktu celého kraje v roce 2014. Výsledná data za celou republiku v roce 2014 představovaly 2 % výdajů z hrubého domácího produktu České republiky. Kromě Jihomoravského kraje v žádném z dalších krajů České republiky nevynaložilo do roku 2014 ze svého hrubého domácího produktu více jak 3 % na podporu vědy a výzkumu. Tento vývoj byl zapříčiněn zejména vysokou mírou koncentrace vědecko-výzkumných kapacit a příslušných investic do regionálních výzkumných center a evropských center excellence přímo ve městě Brně.

Nutné zmínit, že ve Středočeském kraji sice chybí velká stotisícová města s vlastními univerzitami, nicméně v oblasti investic ve vědě a výzkumu Středočeský kraj nezaostával a byly v něm realizovány také dvě velké investice do dvou evropských center excellence (BIOCEV a ELI BEAMLINES). Tato centra jsou účelově lokalizována v bezprostřední blízkosti Hlavního města Prahy, které nebylo a není geograficky způsobilé pro financování velkých VaV infrastruktur ze strukturálních fondů EU. Investice byly realizovány zejména z Operačního programu Výzkumu a vývoje pro inovace v období 2007-2013, resp. do roku 2015 pro dobíhající investice dle pravidla n+2 (viz také MŠMT, 2016).

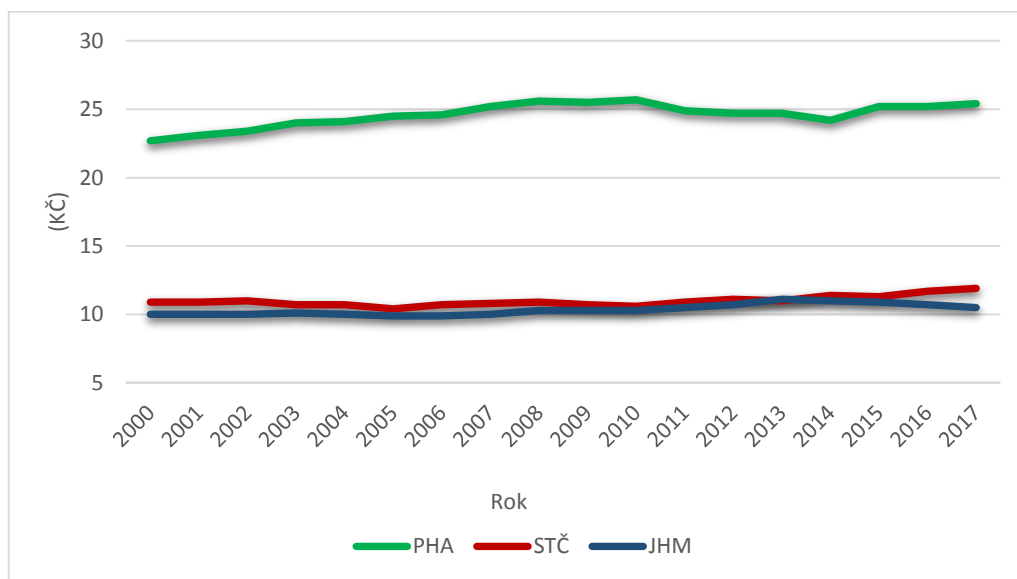
Tabulka č. 2: Komparace struktury podílu HDP od roku 2000-2017 (v %) – Praha, Středočeský a Jihomoravský kraj

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PHA	22,7	23,1	23,4	24	24,1	24,5	24,6	25,2	25,6
STČ	10,9	10,9	11	10,7	10,7	10,4	10,7	10,8	10,9
JHM	10	10	10	10,1	10	9,9	9,9	10	10,3
CLK	43,6	44	44,4	44,8	44,8	44,8	45,2	46	46,8

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
PHA	25,5	25,7	24,9	24,7	24,7	24,2	25,2	25,2	25,4
STČ	10,7	10,6	10,9	11,1	11	11,4	11,3	11,7	11,9
JHM	10,3	10,3	10,5	10,7	11,1	11	10,9	10,7	10,5
CLK	46,5	46,6	46,3	46,5	46,8	46,6	47,4	47,6	47,8

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019d)

Graf č. 2: Komparace struktury podílu HDP od roku 2000-2017 (v %) – Praha, Středočeský a Jihomoravský kraj

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019d)

Z uvedeného grafu a tabulky č. 2 vyplývá, že podíl komplexně konkurenceschopných krajů na výkonu České republiky v podobě každoročně evidované hrubého domácího produktu vykázal celkově od roku 2000 do roku 2017 navýšení. Hlavním tahounem růstu byl region Praha, který navýšil svůj podíl na celkovém hrubém domácím produktu z hodnoty 22,7 % v roce 2000 až na 25,4 % v roce 2017 a jednalo se tak o největší navýšení mezi všemi regiony.

Jedno z možných vysvětlení nabízí Kahoun (2011), který identifikoval působení významných orgánů na výsledné hodnoty, kdy v Praze mají sídlo nejen orgány státní správy, ale zejména početné národní a mezinárodní firmy, jejichž výrobní proces a podnikatelská činnost je rozprostřena po celém území, nicméně jejich celkový hospodářský výsledek je vykazován v Praze, jako k sídelnímu místu. Dále dává Kahoun (2011) příčinu vyšší cenové hladině oproti republikovému průměru, která napomáhá vykazovat nadprůměrné hodnoty hrubého domácího produktu.

Při bližším prozkoumání obou grafů si lze všimnout, že ačkoli vykazoval k poslednímu zkoumanému roku 2017 měl Jihomoravský kraj vyšší hodnoty hrubého domácího produktu na 1 obyvatele, tak jeho podíl na celkovém ekonomickém výkonu v porovnání s krajem Středočeským byl nižší. Jedno z pravděpodobných vysvětlení nižších hodnot nabízí výše zmíněná vzájemná úzká propojenost Středočeského kraje s Prahou (viz ČSÚ, 2019b), kdy mnozí občané Středočeského kraje v suburbánním pásu pražské aglomerace nacházejí pracovní uplatnění v hlavním městě, a tak vytvářejí

hodnoty mimo oblast Středočeského kraje. Co se týče vyšší hodnoty podílu na celkové ekonomické výkonnosti České republiky, ta může souviset s postupným výrazným nárůstem obyvatel.

5.3 Analýza vývoje skupiny regionů se slabým transferem znalostí do ekonomiky

Z kapitoly (5.1) vyplývá další skupina regionů. Podle MMR (2013, s. 22-23) v sobě skupina regionů se slabým transferem znalostí zahrnuje dva kraje, a to kraj Olomoucký a Zlínský. Oba tyto kraje jsou v podkapitole podrobněji analyzovány a hodnoceny dle jejich charakteristických vlastností a lokálních specifíků, které jsou determinující pro průběh ekonomického rozvoje. Přiřazení obou těchto krajů do jedné skupiny je zajímavé také z formálního hlediska, neboť oba tvoří tzv. region soudržnosti Střední Morava (RRSM, 2019)

Olomoucký kraj je situován na území střední Moravy. Severní část Olomouckého kraje je tvořena převážně hornatou oblastí Jeseníku, která je vyhledávanou destinací turistů, ale také místem mající obtíže v úseku dopravního propojení a socioekonomické struktury. Naproti tomu jižní část má méně členitý povrch, který zahrnuje krajské město Olomouc a středisko vzdělanosti v podobě Univerzity Palackého. Olomoucký kraj je charakteristický důležitou strategickou polohou, rozšířenou zemědělskou produkcí, navazujícím potravinářským průmyslem a výskytem oborů elektrotechniky, optiky, výroby strojů a další (ČSÚ, 2019e)

Území kraje Zlínského se nalézá na východní straně České republiky při hranici se Slovenskou republikou. Zlínský kraj má velmi členitý terén a krajinu, jejíž podstatné území je přírodní chráněnou krajinnou oblastí. Co se týče výrobních kapacit je ekonomika Zlínského kraje postavena na zpracovatelském průmyslu zabývající se mimo jiné zpracováním dřeva a kovodělnictvím. Pro tyto obory je všeobecně typický malý podíl investic do modernizace. Ve Zlínském kraji není situováno velké množství nerostného bohatství, v omezené míře se zde nachází naleziště ropy, zemního plynu (ČSÚ, 2016).

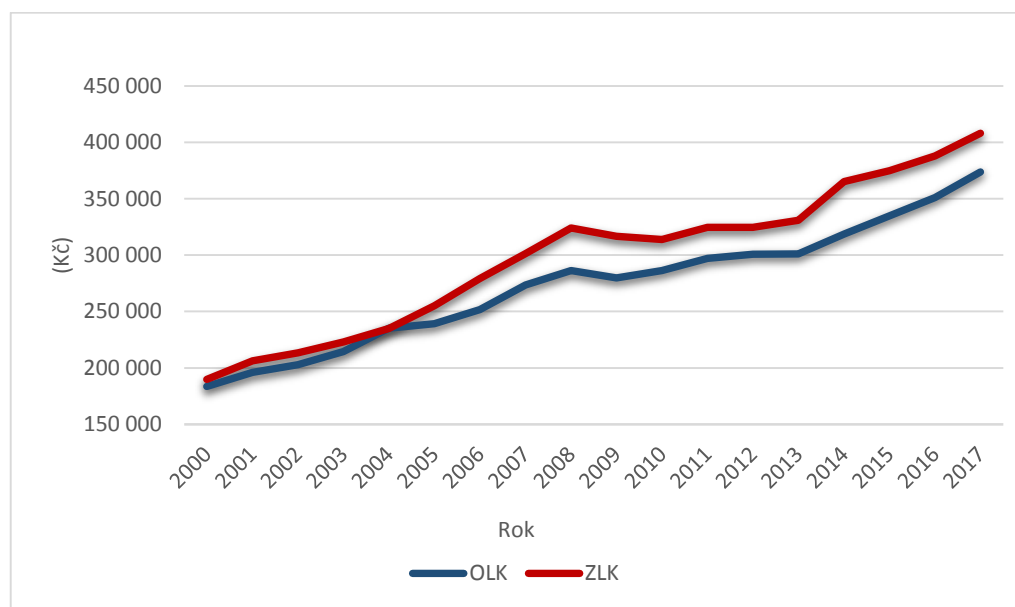
Tabulka č. 3: Komparace růstu HDP na 1 obyvatele od roku 2000-2017 v běžném období (v Kč) – Olomoucký a Zlínský kraj

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
OLK	183 677	195 949	202 996	214 562	235 138	239 131	251 578	273 433	286 329
ZLK	189 743	206 145	213 400	223 134	235 045	255 122	279 142	301 227	324 025

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
OLK	279 878	286 296	296 974	300 777	301 163	318 621	334 735	351 078	373 727
ZLK	316 731	313 881	324 536	324 583	330 803	365 317	374 779	387 986	408 009

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019c)

Graf č. 3: Komparace růstu HDP na 1 obyvatele od roku 2000-2017 v běžném období (v Kč) – Olomoucký a Zlínský kraj

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019c)

Z vytvořené tabulky a grafu č. 3 vyplývá, že od počátku nového tisíciletí vykazovaly oba kraje hodnoty hrubého domácího produktu přepočteného na jednoho obyvatele velmi podobné údaje a lišily se pouze v několika v pár tisících korunách hrubého domácího produktu na 1 obyvatele ve prospěch kraje Zlínského. Tento stav setrval bez výraznějších změn až do roku 2004, kdy došlo k přiblížení hodnoty hrubého domácího produktu na 1 obyvatele v Olomouckém kraji sousednímu Zlínskému kraji, a dokonce i k nepatrnému předstížení. Tato situace byla ale pouze přechodnou záležitostí a za další rok 2005, Zlínský kraj vykázal hodnotu hrubého domácího produktu na 1 obyvatele o několik tisíc Kč vyšší, respektive o 15 991 Kč vyšší než kraj Olomoucký. Za počátek trendu pozdějšího prohlubování vzájemných hodnot mezi kraji, lze tedy označit rok 2005, neboť již o tři roky později v předkrizovém roce 2008 byly rozdíly mezi

kraji jedny z nejvyšších za celé zkoumané období, a to o celých 37 696 Kč hrubého domácího produktu na 1 obyvatele. Během krizových let se rozdíly vzájemně zmenšovaly a stabilizovaly až do roku 2013. S rokem 2014 přišel masivní nárůst hodnoty hrubého domácího produktu ve Zlínském kraji a to o 34 514 Kč na 1 obyvatele a oproti Olomouckému kraji, kde to bylo pouze 17 458 Kč, a to muselo mít za následek výrazného prohloubení rozdílu ve zjištěných hodnotách v podobě 46 496 Kč hrubého domácího produktu na 1 obyvatele. S posledními zkoumanými roky se tento rozdíl snižoval a v roce 2017 byl rozdíl mezi oběma kraji 34 282 Kč hrubého domácího produktu na 1 obyvatele.

S vysvětlením odehrávajících se změn v průběhu let první dekády nového milénia ve zjištěných hodnotách hrubého domácího produktu identifikoval Kahoun (2007, s. 8), který shledal příčinu výrazného nárůstu Olomouckého kraje v roce 2004 v nově začínající výrobně televizorů Philips situovanou v Hranicích na Moravě, jejichž výroba ale v dalších letech měla klesající tendenci a postupně tak negativně působila na vykázané hodnoty hrubého domácího produktu Olomouckého kraje.

U kraje Zlínského byl podobný prudký nárůst hrubého domácího produktu evidován o rok později v již zmíněném roce 2005, kdy Zlínský kraj předčil Olomoucký kraj v hodnotě hrubého domácího produktu na 1 obyvatele. Za tímto nárůstem podle Kahouna (2007, s. 8) stojí zlepšující se výsledky vykázané v průmyslové výrobě, a to především v sektoru zabývajícím se výrobou pryží a plastů, reprezentované výraznou regionální firmou Barum Otrokovice. S ohledem na narůstající význam automobilového průmyslu v ČR tak Zlínský kraj může těžit ze subdodavatelské pozice a jeho ekonomický růst tímto se odvíjí od vývoje v tomto sektoru.

K další významné události patřil rok 2014, kdy došlo k vysokému nárůstu hrubého domácího produktu na 1 obyvatele ve Zlínském kraji, odůvodnění tohoto nárůstu je zmíněno v Komentáři k regionálnímu HDP, vydaného ČSÚ (2015, s. 1-2), který spatřuje příčiny v podobě oživení exportu České republiky a s tím související lepší výsledky sektoru zpracovatelského průmyslu a jeho nárůst podílu na tvorbě hrubé přidané hodnoty České republiky. Specificky u případu Zlínského kraje se jedná o stěžejní odvětví pryžových a plastových produktů, které se podílely značnou měrou na celkovém nárůstu hrubého domácího produktu v roce 2014 o 5,6 % hrubého domácího produktu Zlínského kraje.

Prosperita Zlínského kraje je založena především na oborech zpracovatelského a tradičního průmyslu jako je např. zpracování plastů, kovodělný průmysl, potravinářský průmysl, gumárenství a další, které přinášejí exportní možnosti pro kraj, ale také závislost

na ekonomickém růstu a objednávkách zemí vývozu. Tato situace se naplno projevila během ekonomické krize mezi lety 2009-2012, která byla citelnější v Zlínském kraji v rámci České republiky. Charakteristickým pro Zlínský kraj je vyšší podíl průmyslu na dosažených hospodářských výsledcích a také subdavatelský vztah v kontextu výrobních řetězců (Zlínský kraj, 2019, s. 9-14).

Co se týče Olomouckého kraje, vykazuje v odvětvové struktuře hrubého domácího produktu vyšší podíl hodnot za primární a sekundární sektor oproti průměru České republiky. Z prvotních výsledků za rok 2016 vycházel podíl sektoru zemědělství, lesnictví a rybářství na tvorbě hrubého domácího produktu vyšší v Olomouckém kraji 3,9 % oproti hodnotě 2,5 % za celou Českou republiku. V průmyslu a stavebnictví byl podíl na tvorbě hrubého domácího produktu v Olomouckém kraji 41,9 % a pohyboval se nad republikovým průměrem 38 %. Naopak vykazoval nižší hodnoty podílu na hrubém domácím produktu v odvětví služeb (ČSÚ, 2017a).

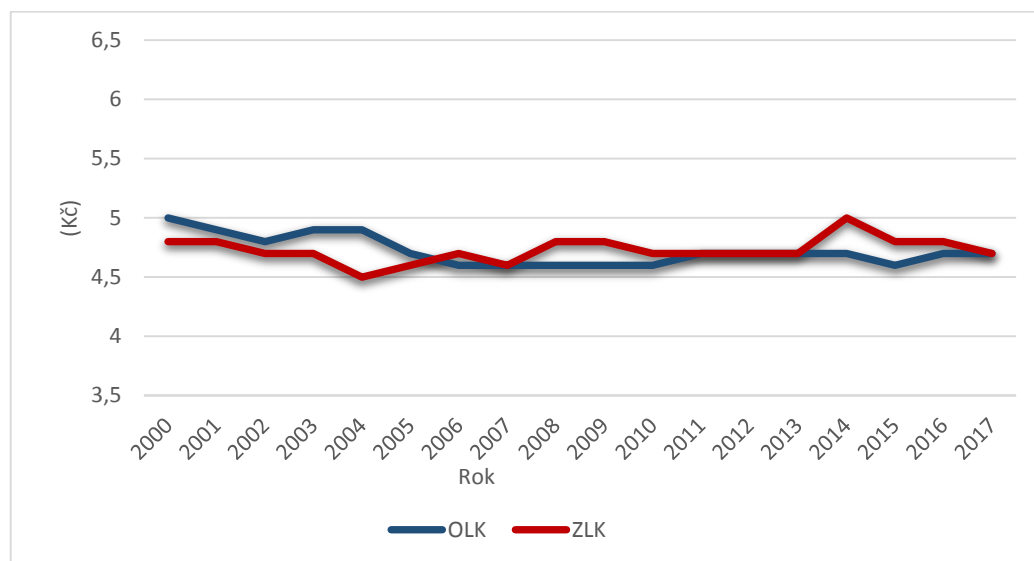
Tabulka č. 4: Komparace struktury podílu HDP od roku 2000-2017 (v %) – Olomoucký a Zlínský kraj

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
OLK	5	4,9	4,8	4,9	4,9	4,7	4,6	4,6	4,6
ZLK	4,8	4,8	4,7	4,7	4,5	4,6	4,7	4,6	4,8
CLK	9,8	9,7	9,5	9,6	9,4	9,3	9,3	9,2	9,4

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
OLK	4,6	4,6	4,7	4,7	4,7	4,7	4,6	4,7	4,7
ZLK	4,8	4,7	4,7	4,7	4,7	5	4,8	4,8	4,7
CLK	9,4	9,3	9,4	9,4	9,4	9,7	9,4	9,5	9,4

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019d)

Graf č. 4: Komparace struktury podílu HDP od roku 2000-2017 (v %) – Olomoucký a Zlínský kraj

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019d)

Z výše uvedeného grafu a tabulky č. 4 vyplývá, že hodnoty během sledovaného období byly velmi blízké. Oproti grafu č. 3 je viditelná počáteční převaha Olomouckého kraje, která je s velkou pravděpodobností způsobena odlišným počtem obyvatel v obou krajích. Podle prvotních dat (ČSÚ, 2017b) vykazoval k 30. 9. 2017 Olomoucký kraj 633 157 obyvatel a Zlínský kraj 583 093 obyvatel. Rozdíl vykázaný mezi oběma kraji tedy činí více jak 50 000 obyvatel. Další prolínání výsledku hrubého domácího produktu mezi oběma kraji bylo způsobeno jejich ekonomickou aktivitou. Do roku 2005 si držel vyšší podíl hrubého domácího produktu Olomoucký kraj v rámci České republiky. V roce 2006 byl ovšem Olomoucký kraj překonán a už se mu do roku 2017 nepodařilo Zlínský kraj předstihnout. V tabulce č. 4 jsou žlutou barvou zvýrazněny hodnoty podílu obou krajů na HDP ČR v letech 2004 až 2008. Toto období je charakteristické jednak vstupem ČR do EU a dále také velmi silným ekonomickým růstem ČR až do období počátku hospodářské krize. Z tabulky vyplývá, že v tomto období Zlínský kraj maximálně využil svých ekonomických podmínek a v porovnání s Olomouckým krajem zvýšil svůj ekonomický význam v ČR. I přes negativní důsledky hospodářské krize v letech 2009 až 2011 si svou pozici již uchoval a s ohledem na nižší počet obyvatel dosahuje vyšší ekonomické úrovně v porovnání s Olomouckým krajem. V posledním zkoumaném roce 2017 oba kraje dosahují shodného podílu na tvorbě hrubého domácího produktu a to 4,7 %.

5.4 Analýza vývoje skupiny inovativních regionů, avšak celkově průměrných

Z kapitoly (5.1) vychází jedna z dalších skupin regionů. Podle MMR (2013, s. 23) skupina regionů označující se jako inovativní ale celkově vykazující průměrné hodnoty dle indexu konkurenceschopnosti. Zahrnutý v tom je kraj Vysočina a v určitých ohledech také kraj Pardubický. Jedná se o sousední kraje a oba tyto kraje jsou v podkapitole podrobněji analyzovány a hodnoceny dle jejich charakteristických vlastností a lokálních specifik, které v průběhu let zásadně působily na ekonomický rozvoj.

Území Pardubického kraje je situováno do východní oblasti Čech při částečném zahrnutí i okraje Moravského území. Potenciál k růstu Pardubického kraje spočívá v jeho příznivé poloze napojující se na mnohé dopravní uzly, jakým je např. napojení se města Pardubice a také města Česká Třebová na železniční tah ve směru Berlín, Praha, Brno a Vídeň. Co se týče vzdělání, k významné vysoké škole v kraji se řadí Univerzita Pardubice. Další možnosti spočívají u Pardubického kraje v podpoře cestovního ruchu, který se opírá o rozmanitost krajiny v podobě členitého terénu a rekreačního vyžití (ČSÚ, 2019f).

Postavení kraje Vysočiny v České republice je dáno jeho lokalizací a přírodními podmínkami, kterými jsou vyšší nadmořská výška nebo členitost terénu. Pro kraj Vysočinu je následně typická nižší hustota osídlení s nepravidelným rozmístěním přispívajícím k vyliďňování některých oblastí a stěhování především z řad mladších a vzdělaných obyvatel. Z dlouhodobého hlediska je stále podstatným odvětvím v kraji zemědělství. Klíčová poloha tohoto kraje vyplývá z hlediska výskytu silničních a železničních tepen napomáhajících při získávání nových investičních příležitostí (ČSÚ, 2019g).

Tabulka č. 5: Komparace růstu HDP na 1 obyvatele od roku 2000-2017 v běžném období (v Kč) – Pardubický kraj a kraj Vysočina

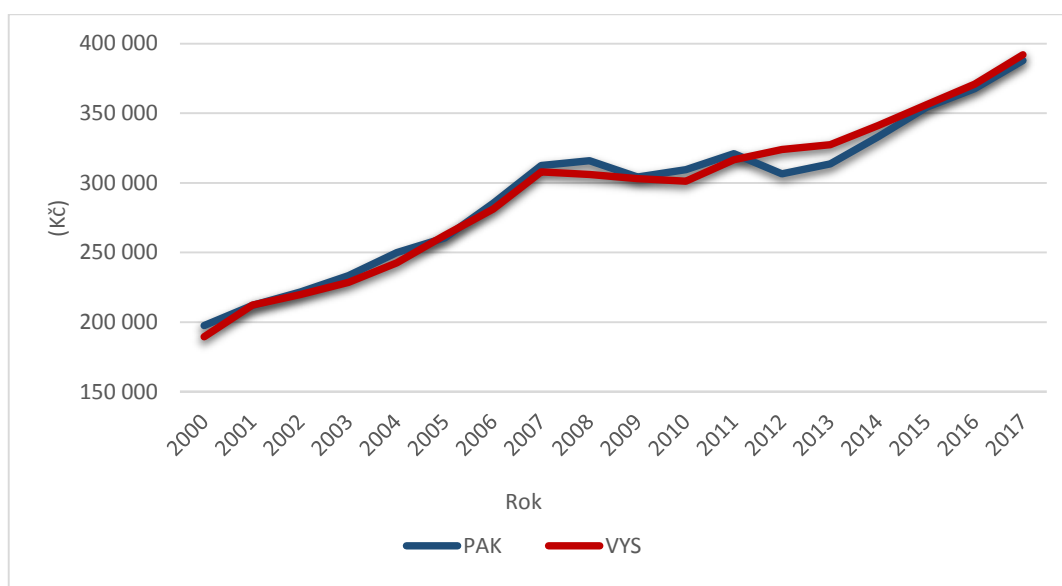
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PAK	197 531	211 896	221 648	233 285	249 914	260 527	285 453	312 593	315 898
VYS	189 362	212 150	219 747	228 534	242 514	262 275	281 268	307 867	305 974

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
PAK	304 128	309 498	321 009	306 424	313 716	333 110	354 449	367 743	387 994
VYS	303 133	301 235	316 535	323 976	327 539	341 282	356 148	370 891	392 066

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019c)

Graf č. 5: Komparace růstu HDP na 1 obyvatele od roku 2000-2017 v běžném

období (v Kč) – Pardubický kraj a kraj Vysočina

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019c)

Z výše vytvořené tabulky a grafu č. 5 srovnávající dvojicí krajů, a to kraje Pardubického a kraje Vysočina, lze vypožorovat, že z vyšší základny hrubého domácího produktu na 1 obyvatele vycházel kraj Pardubický oproti kraji Vysočina, kde tato hodnota byla o několik tisíc korun českých nižší v roce 2000. Tato situace trvala přechodnou dobu, protože v roce 2001 kraj Vysočina v daném ukazateli nejenom dorovnal kraj Pardubický, ale zároveň ho převýšil v hodnotě hrubého domácího produktu na 1 obyvatele o 254 Kč. Podle Krajského úřadu Kraje Vysočina (2013, s. 63) přispěly k vysokému tempu růstu ekonomiky nové přímé zahraniční investice určené do průmyslové výroby v kraji Vysočina zprostředkované prostřednictvím významné firmy Bosch Diesel, u které ovšem došlo v pokračujícím období ke zvolnění investiční aktivity v tomto segmentu a úbytku zaměstnanců.

Tento stav trval přechodnou dobu. V roce 2002 hodnoty hrubého domácího produktu na 1 obyvatele vykazoval kraj Pardubický opět vyšší. Ve stejném trendu pokračovaly další roky, kdy docházelo k pozvolnému nárůstu náskoku ve výsledcích hodnot Pardubického kraje. V roce 2004 činil rozdíl 7400 Kč hrubého domácího produktu na 1 obyvatele mezi kraji (viz tabulka č. 5). Této situaci předcházely výkonnostně slabší roky kraje Vysočina, které byly během jednoho roku vykompenzovány a překonány úspěšným rokem 2005 (viz tabulka č. 5). Pravděpodobná příčina dle dostupných informací Krajského úřadu kraje Vysočina (2013, s. 64) spočívala v započetí výroby součástek pro automobilové odvětví pod názvem společnosti Futaba Czech, s. r. o., která

se stala jednou z prvních ekonomických aktivit japonského výrobce v evropském vnitrozemí v oblasti Havlíčkova Brodu Baštinov.

Další rok 2006 patřil v Pardubickém kraji po ekonomické stránce k jednomu z nejúspěšnějších, tamější ekonomika vykazovala vysoké růstové hodnoty hrubého domácího produktu dle údajů vycházejících z informací ČSÚ (2019j), nárůst činil oproti předešlému roku 10,1 % a tento růst patřil k druhému nejdynamičtějšímu hned za Středočeským krajem v rámci celé České republiky v roce 2006.

Z výše uvedených informací vyplývá, že tento vysoký nárůst hrubého domácího produktu v Pardubickém kraji za rok 2006 se odrazil na podobě výsledných hodnot hrubého domácího produktu na 1 obyvatele, který vzrostl z předešlých 260 527 Kč za rok 2005 na 285 453 Kč hrubého domácího produktu na 1 obyvatele a posunul se před kraj Vysočinu až do roku 2009, kdy naplno dolehly důsledky ekonomické krize v kraji Pardubickém (viz tabulka č. 5). Z tabulky č. 5 dále vyplývá, že v kraji Vysočina se počátky ekonomické krize projevovaly na ekonomických výsledcích hrubého domácího produktu na 1 obyvatele již od roku 2008 a sestupná tendence pokračovala do období 2010, naopak u Pardubického kraje byla ekonomická výkonnost ještě v roce 2008 v kladných číslech, ale další roky byly spjaté u Pardubického kraje s dramatičtějšími výkyvy a obrovským propadem v roce 2012, kdy byl vykázán o 14 585 Kč menší hrubý domácí produkt na 1 obyvatele ve srovnání s rokem předešlým, zatímco v kraji Vysočina byl ve stejném období vykázán růstový trend. Pravděpodobné vysvětlení takového stavu vychází z popsané charakteristiky hospodářství Pardubického kraje, které je podle Adámka (2007, s. 8) silně zaměřeno na vývoz své produkce a to především do zemí západní Evropy, kam směřuje jednak značné množství zboží, ale také i služeb pardubických závodů, ať už české nebo zahraniční vlastnické struktury, a proto je nutné vnímat i rizika s tím spojená v podobě vyšší náchylnosti na vyvíjející se ekonomickou situaci, hospodářský pokles v globálním prostoru. Dle ČSÚ (2019j) rok 2012 je tedy spojen v Pardubickém kraji s historickým propadem hrubého domácího produktu přes 6 % a to z důvodů poklesu přidané hodnoty v sektoru výroby počítačů, také optických a elektronických zařízení, jejichž výroba je silně spjata se zahraniční poptávkou a dováženými komponenty.

Z výše vytvořené tabulky č. 5 lze tedy dále vyčíst, že rok 2011 byl posledním rokem během zkoumaného období, kdy měl vyšší hodnoty hrubého domácího produktu na 1 obyvatele kraj Pardubický, který po hlubokém propadu v roce 2012 se nestačil

dotáhnout na kraj Vysočina, i v posledním zkoumaném roce byl rozdíl mezi kraji ve výši 4072 Kč vytvořeného hrubého domácího produktu na 1 obyvatele.

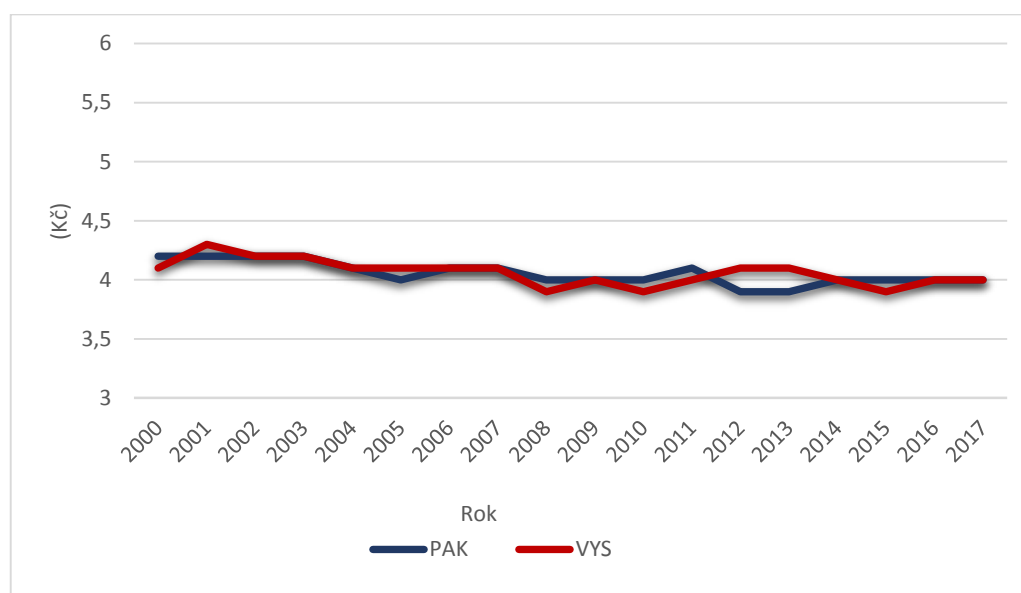
Tabulka č. 6: Komparace struktury podílu HDP od roku 2000-2017 (v %) – Pardubický kraj a kraj Vysočina

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PAK	4,2	4,2	4,2	4,2	4,1	4	4,1	4,1	4
VYS	4,1	4,3	4,2	4,2	4,1	4,1	4,1	4,1	3,9
CLK	8,3	8,5	8,4	8,4	8,2	8,1	8,2	8,2	7,9

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
PAK	4	4	4,1	3,9	3,9	4	4	4	4
VYS	4	3,9	4	4,1	4,1	4	3,9	4	4
CLK	8	7,9	8,1	8	8	8	7,9	8	8

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019d)

Graf č. 6: Komparace struktury podílu HDP od roku 2000-2017 (v %) – Pardubický kraj a kraj Vysočina

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019d)

Z uvedené tabulky a grafu č. 6 vyplývá, že vyšší podíl na tvorbě hrubého domácího produktu v České republice měl na počátku zkoumaného období v roce 2000 kraj Pardubický. V roce 2001 navýšil svůj podíl kraj Vysočina o 0,2 %, tento nárůst způsobil navýšení celkového podílu na hodnotu 4,3 %, který byl nejvyšší za celé zkoumané období a také znamenal předstížení kraje Pardubického. Tato situace zaznamenala změnu až v roce 2008 v podobě poklesu podílu na tvorbě celorepublikového

hrubého domácího produktu na hodnotu 3,9 % a zařazení se za kraj Pardubický s podílem 4 %. Nejvyšší rozdíl byl zaznamenán mezi oběma kraji v roce 2012, 2013, kdy rozdílná hodnota podílu na tvorbě celorepublikového hrubého domácího produktu činila 0,2 % s konkrétními hodnotami Pardubického kraje 3,9 % a kraje Vysočina 4,1 %. V dalších letech dochází ke zmírnění rozdílu a v závěrečném roce 2017 je vykázán shodný podíl obou krajů na tvorbě celorepublikového hrubého domácího produktu v podobě 4 %. Celkově tak v této skupině krajů nedošlo k žádné zásadnější proměně a oba regiony si uchovaly přibližně stejné tempo hospodářského vývoje i podílu na ekonomice ČR.

5.5 Analýza vývoje skupiny regionů komplexně nekonkurenceschopných

Z kapitoly (5.1) vyplývá další skupina regionů. Podle MMR (2013, s. 23) do skupiny regionů komplexně nekonkurenceschopných, které vykazují vůbec nejhorší výsledky v rámci České republiky. Patří zde kraj Ústecký a Karlovarský. Jedná se opět o dva sousední kraje, oba tyto kraje jsou v podkapitole podrobněji analyzovány a hodnoceny dle jejich charakteristických vlastností a lokálních specifik.

Oblast Ústecké kraje se rozprostírá na území severozápadních Čech. Potenciál kraje je dán jeho množstvím nerostného bohatství, ať už v podobě nalezišť hnědého uhlí, nebo významného výskytu sklářských a slévárenských písků. Tato odvětví ovšem měla na svědomí zhoršující se stav životního prostředí v Ústeckém kraji v průběhu mnoha let. Pod odlišným odvětvím jsou známá území Lounska a Litoměřicka, a to pěstováním zeleniny a především chmele. Podstatné zastoupení má silniční infrastruktura, kdy územím Litoměřického a Teplického okresu je vedena dálniční komunikace E 55 nadnárodního významu, která je dále vedena od Lovosic pod označením D 8 (ČSÚ, 2017c).

Území Karlovarského kraje je vyhlášené výskytem minerálních léčivých pramenů a pro svou dlouholetou lázeňskou tradici, která je doprovázena nespočtem hostů z řad českých i zahraničních zemí. Cestovní ruch je tedy stěžejním odvětvím Karlovarského kraje, přinášející nejenom finanční prostředky, ale i nadnárodní věhlas, který je dále podložen významnou kulturní akcí v podobě Mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary. Karlovarský kraj spolu s Ústeckým krajem spoluutvářejí euroregion Severozápad. Co se týče nerostného bohatství, známá je oblast Sokolovska skýtající naleziště hnědého uhlí a keramických jílu, která umožnila na zdejším území vznik řadě podniků zabývajících se výrobou porcelánu (ČSÚ, 2018b).

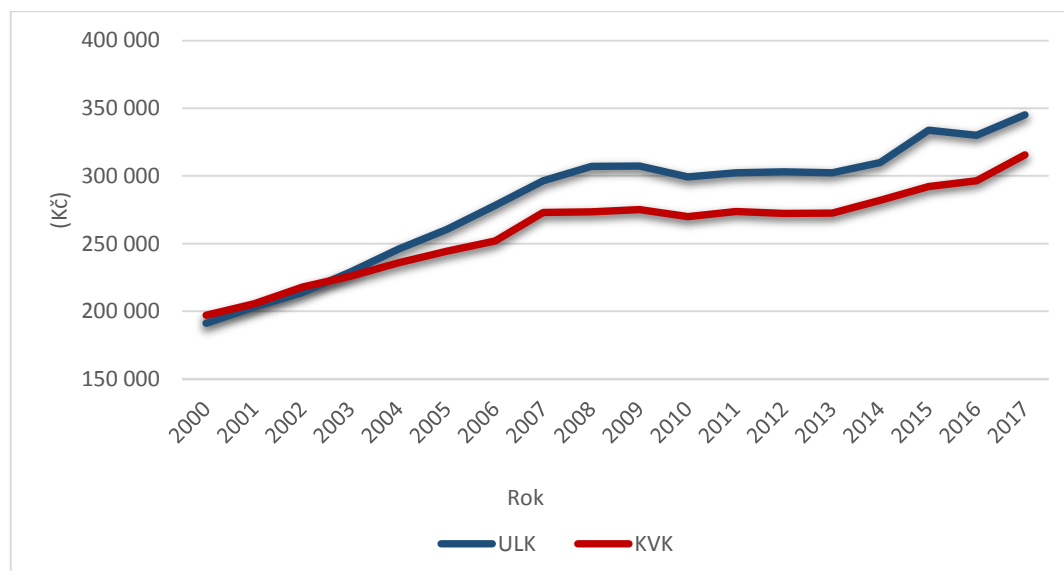
Tabulka č. 7: Komparace růstu HDP na 1 obyvatele od roku 2000-2017 v běžném období (v Kč) – Ústecký a Karlovarský kraj

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ULK	191 193	203 210	213 871	228 942	245 992	260 575	278 173	296 341	307 080
KVK	197 046	205 533	217 898	225 866	236 022	244 308	252 100	273 022	273 627

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ULK	307 407	299 351	302 300	303 122	302 416	309 863	333 926	330 099	345 192
KVK	275 086	269 857	273 805	272 428	272 456	282 096	292 232	296 387	315 705

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019c)

Graf č. 7: Komparace růstu HDP na 1 obyvatele od roku 2000-2017 v běžném období (v Kč) – Ústecký a Karlovarský kraj

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019c)

Z výše vytvořené tabulky a grafu č. 7 porovnávající růst hrubého domácího produktu na 1 obyvatele mezi lety 2000-2017 v kraji Ústeckém a také Karlovarském vychází na počátku vymezeného období lépe kraj Karlovarský, jehož hodnota hrubého domácího produktu na 1 obyvatele byla v roce 197 046 Kč oproti Ústeckému kraji, ve kterém to bylo během stejného období o několik tisíc Kč méně. V roce 2003 ve sledovaném ukazateli byl Karlovarský kraj překonán krajem Ústeckým a to rozdílem 3076 Kč hrubého domácího produktu na 1 obyvatele (viz tabulka č. 7). Dále podle BermanGroup (2012, s. 15-25) s časovým stadiem po roce 2003 je spojen příliv investic putující ze zahraničí do České republiky, který měl pomoci zlepšit ekonomické prostředí v České republice. Tyto investice byly uskutečňovány následně v průběhu dalších let, ale

Karlovarský kraj zůstával na okraji zájmu, i z těchto příčin došlo k výraznému navýšení počtu nezaměstnaných osob v rozmezí let 2003-2005, a to více jak o 4 %.

V dalších letech rozdíl mezi oběma kraji plynule narůstal až do roku 2007, ve kterém došlo k rychlejšímu růstu hrubého domácího produktu na 1 obyvatele o 2754 Kč v Karlovarském kraji oproti Ústeckému. Rozdíl mezi oběma kraji v daném roce činil 23 319 Kč v podobě vytvořeného hrubého domácího produktu na 1 obyvatele (viz tabulka č. 7). Podle informací z BermanGroup (2012, s. 15-25) to může souviset s přechodným navýšením produktivity práce v daném roce a doplňuje to i dalšími zdůvodněními v podobě následujícího poklesu vývozu hrnčířských výrobků do zahraničí, a to především na území Německého státu. Do oblasti Panamy se jednalo v roce 2007 o vyvezené zboží v řádech 1 miliardy korun, tento vývoz o rok později prakticky ustrnul, a to v kontextu, kdy představoval jednu třetinu celkového vývozu Karlovarského kraje v roce 2007 a to se muselo projevit na hospodářských výsledcích.

V souvislosti s výše uvedenými informacemi se situace začala mezi oběma kraji prohlubovat v následujících letech a výsledkem takového dění byl postupný nárůst rozdílu naměřených hodnot mezi oběma kraji v číselném vyjádření v blízkosti 30 000 Kč hrubého domácího produktu na 1 obyvatele do roku 2014. V roce 2015 podle informací ČSÚ (2017d) došlo k vysokému meziročnímu nárůstu hrubého domácího produktu v Ústeckém kraji, který byl tažen nadprůměrnými výsledky sektoru zpracovatelského průmyslu v podobě meziročního růstu hodnot o 7,8 % a odvětví stavebnictví v podobě nárůstu o 4,2 %.

Z výše uvedeného vyplývá, že rok 2015 byl velmi vydařený po ekonomické stránce v Ústeckém kraji a byl vytvořen rozdíl přesahující 41 000 Kč hrubého domácího produktu na 1 obyvatele v porovnání Ústeckého a Karlovarského kraje. V závěrečném roce už rozdíl mezi oběma kraji nebyl natolik dramatický a představoval 29 487 Kč hrubého domácího produktu na 1 obyvatele (viz tabulka č. 7). BermanGroup (2012, s. 15-25) spatřuje příčiny propadu Karlovarského kraje v celkově nižší vzdělanostní struktuře obyvatel, orientaci na méně sofistikovanou výrobu v závislosti na odběratele z Německa a také ve struktuře výroby tradičních odvětví v podobě produkce výrobků z keramiky, skla a dalšího zboží, u které je klesající tendence ve světě.

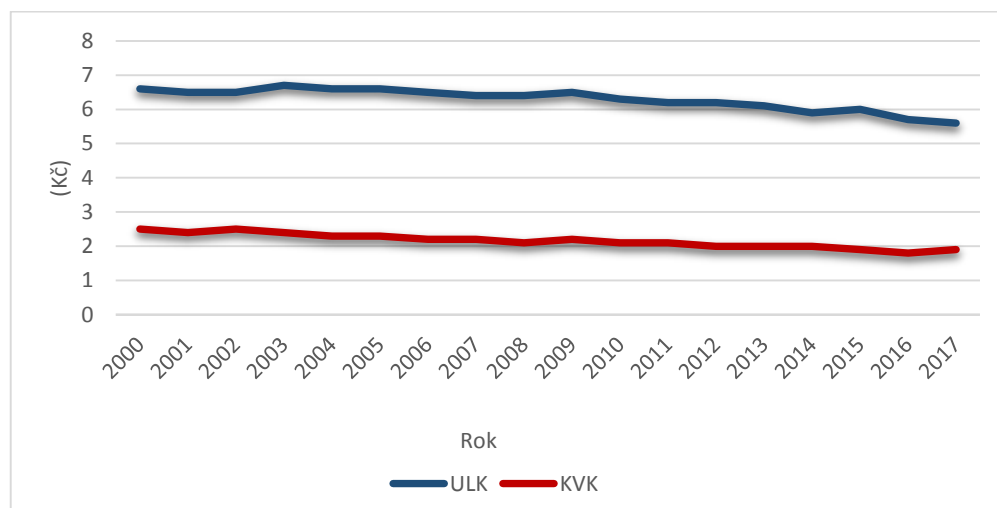
Tabulka č. 8: Komparace struktury podílu HDP od roku 2000-2017 (v %) – Ústecký a Karlovarský kraj

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ULK	6,6	6,5	6,5	6,7	6,6	6,6	6,5	6,4	6,4
KVK	2,5	2,4	2,5	2,4	2,3	2,3	2,2	2,2	2,1
CLK	9,1	8,9	9	9,1	8,9	8,9	8,7	8,6	8,5

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ULK	6,5	6,3	6,2	6,2	6,1	5,9	6	5,7	5,6
KVK	2,2	2,1	2,1	2	2	2	1,9	1,8	1,9
CLK	8,7	8,4	8,3	8,2	8,1	7,9	7,9	7,5	7,5

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019d)

Graf č. 8: Komparace struktury podílu HDP od roku 2000-2017 (v %) – Ústecký a Karlovarský kraj

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019d)

Z výše vytvořené tabulky a grafu č. 8 lze vyčíst, že podíl obou krajů na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky pozvolně v průběhu let klesá. Nejvyšší podíl dohromady vykazovaly kraj Ústecký a Karlovarský v roce 2000 a 2003, kdy představoval 9,1 % celkového výkonu hrubého domácího produktu za Českou republiku. V roce 2003 vykazoval kraj Ústecký vůbec nejvyšší podíl za celé zkoumané období v podobě 6,7 % výkonnosti České republiky. Karlovarský kraj vykazoval nejvyšší hodnoty také na počátku sledovaného období, a to v roce 2000 a 2002. Během dalších let, jak již bylo zmíněno, dochází k postupnému slábnutí, ještě během krizového roku 2009 činil celkový podíl obou krajů na výkonnosti České republiky 8,7 % a v posledním zkoumaném roce to bylo pouhých 7,5 %, byl to nejnižší podíl na tvorbě hrubého domácího produktu za celé období 18 let. Celkově tudíž oba kraje stále patří do skupiny

komplexně nekonkurenceschopných regionů, jejichž ekonomický význam se postupně snižuje a ve srovnání s ostatními regiony v ČR se ekonomická situace zhoršuje. V rámci této skupiny však lze identifikovat rozdíl v ekonomickém potenciálu Ústeckého kraje, jehož ekonomická úroveň (tj. HDP/obyvatele) se vzdálila od úrovně v Karlovarském kraji zhruba podobným způsobem, jako tomu bylo při porovnání Zlínského a Olomouckého kraje.

5.6 Analýza vývoje skupiny regionů s nejednoznačnými atributy konkurenceschopnosti

Z kapitoly (5.1) vyplývá poslední nejpočetnější skupina regionů. Podle MMR (2013, s. 23) do skupiny regionů vykazující nejednoznačné atributy konkurenceschopnosti se řadí kraj Plzeňský, Jihočeský, dále kraj Liberecký, Královéhradecký a posledním krajem je Moravskoslezský. V této podkapitole je podrobněji se zabýváno vlastnostmi a lokálními specifiky krajů, které jsou následně podrobněji analyzovány a vyhodnocovány.

Prvním zkoumaným krajem z této skupiny regionů je kraj Plzeňský disponující výhodnou polohou a nacházející se v jihozápadní části České republiky. V tomto kontextu je součástí hlavní západní rozvojové osy vedené z Prahy přes město Plzeň pokračující dále k německým hranicím. Plzeňský kraj je znám ve sféře potravinářského průmyslu, stěžejní podíl představuje akciová skupina Plzeňský Prazdroj, dále Stock Plzeň patřící k největším producentům lihovin v rámci České republiky. V oblasti strojírenského průmyslového se hovoří v kontextu o výrobci Škoda. Za nejvýznamnější zahraniční investicí v Plzeňském kraji je označován vzniklý podnik Panasonic AVC Networks Czech, s. r. o. zabývající se výrobou zobrazovacích panelů (ČSÚ, 2018c).

K druhému zkoumanému regionu patří oblast Jihočeského kraje, jehož hospodářské základy v minulosti vycházely především ze zemědělsko-rybníkářského charakteru a také se opíraly o sektor lesnictví. Během uplynulého 20. století se vybudovaly v kraji základy pro zpracovatelský průmysl, jehož výroba je soustředěna zejména do oblasti Českých Budějovic a jeho blízkého okolí. Co se týče hustoty zalidnění patří Jihočeský kraj k regionům s menším osídlením. V oboru vzdělání je známá Jihočeská univerzita sčítající osm fakult a nacházející se v Českých Budějovicích (ČSÚ, 2019h).

K dalšímu analyzovanému regionu patří Liberecký kraj, svou polohou na severu Čech, na jehož území se nacházejí hodnotné zdroje sklářského a slévárenského písku.

Průmysl Libereckého kraje je dále postaven na výrobě dílů pro automobilové odvětví a také produkci plastových a pryžových produktů. K Libereckému kraji patří cestovní ruch přinášející mnoho domácích i zahraničních turistů pro své kulturní pamětihodnosti a unikátní krajinu. V oblasti vysokého vzdělání se v krajském městě nachází Technická Univerzita (ČSÚ, 2019ch).

Čtvrtým krajem v rámci skupiny regionů s nejednoznačnými atributy konkurenceschopnosti je kraj Královéhradecký nacházející se v severovýchodní oblasti Čech. Tento kraj je typickým svým zemědělským a zároveň průmyslovým charakterem a intenzivně rozvinutým cestovním ruchem, především v oblasti pohoří Krkonoš. Průmyslová výroba je lokalizována ve velkých městech regionu zabývající se odvětvím výroby motorových vozidel, elektrických zařízení nebo textilního zboží. Co se týče zemědělské činnosti, ta je situovaná především na území Polabí (ČSÚ, 2019i).

K poslednímu zkoumanému území patří kraj Moravskoslezský vyznačující se značnou vnitřní různorodostí. Z historického hlediska spadl region pod klíčové průmyslové oblasti střední Evropy, ale i v dnešní době je význam tohoto regionu nepochybný. Současné hospodářské potíže Moravskoslezského kraje vycházejí z původního hospodářského zaměření v podobě těžby černého uhlí nebo hutního průmyslu, kdy v těchto odvětvích s postupem let dochází k útlumu aktivity související s tlakem na ochranu životního prostředí a využívání šetrnějších technologií započatých obdobím 90. let 20. století. Moravskoslezský kraj se také potýká s procesem úbytku obyvatel, a to od roku 1993 (ČSÚ, 2018d).

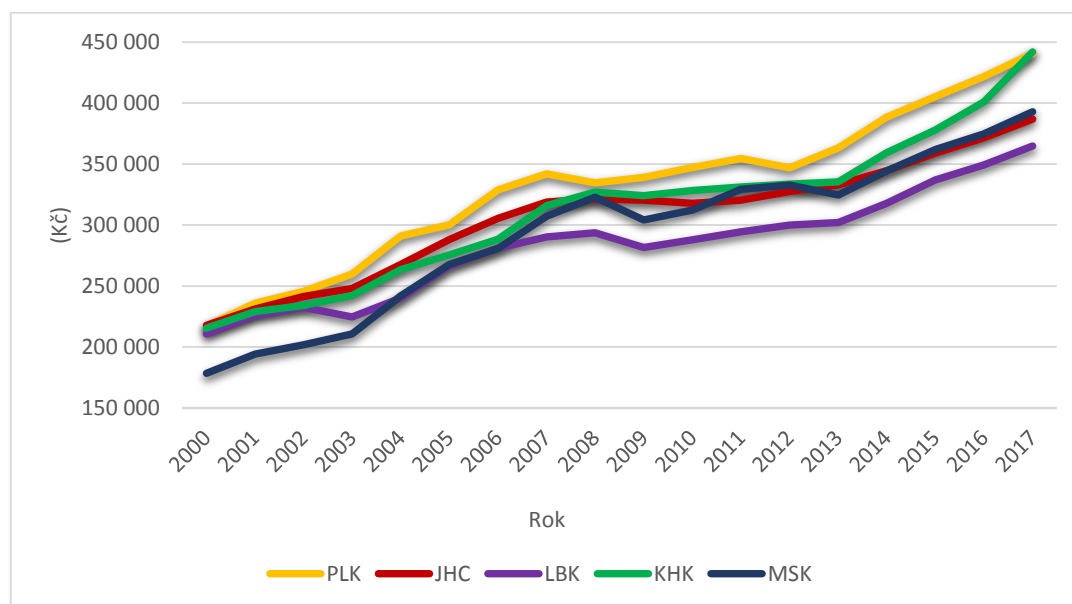
Tabulka č. 9: Komparace růstu HDP na 1 obyvatele od roku 2000-2017 v běžném období (v Kč) – Plzeňský, Jihočeský, Liberecký, Královéhradecký a Moravskoslezský kraj

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PLK	217 352	235 959	245 474	259 771	291 077	300 250	328 760	341 948	334 719
JHC	217 824	231 087	241 489	247 850	267 768	288 234	305 422	318 771	321 414
LBK	210 562	225 876	232 433	224 640	240 092	266 471	281 071	290 260	293 518
KHK	215 488	229 094	234 016	242 096	263 520	275 545	288 308	316 012	326 850
MSK	178 346	194 128	201 767	210 773	241 811	267 634	280 698	307 168	322 872

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
PLK	339 088	347 261	354 520	346 955	363 319	388 432	405 156	421 813	440 631
JHC	320 394	317 802	320 440	327 529	333 103	344 516	358 956	371 664	386 952
LBK	281 630	287 822	294 489	300 005	302 114	317 744	337 052	349 244	364 699
KHK	324 013	328 200	331 212	333 429	335 312	359 156	378 034	401 093	442 046
MSK	304 010	312 335	329 361	332 781	324 580	344 328	362 022	374 646	392 827

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019c)

Graf č. 9: Komparace růstu HDP na 1 obyvatele od roku 2000-2017 v běžném období (v Kč) – Plzeňský, Jihočeský, Liberecký, Královéhradecký a Moravskoslezský kraj

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019c)

Z výše vypracované tabulky a grafu č. 9 lze vyčíst průběh vývoje hrubého domácího produktu na 1 obyvatele v regionech, charakterizované nejednoznačnými prvky konkurenceschopnosti. Nejlepší hodnoty v rámci této skupiny krajů v roce 2000 vykazoval kraj Jihočeský s hodnotou 217 824 Kč hrubého domácího produktu na 1 obyvatele. Následoval s mírným odstupem kraj Plzeňský, Královéhradecký a Liberecký a pátý v pořadí v roce 2000 byl kraj Moravskoslezský, jehož hodnota byla 178 346 Kč hrubého domácího produktu na 1 obyvatele. V roce 2001 Plzeňský kraj vykázal nejvyšší růstové hodnoty, ze všech pěti krajů a byl na tom nejlépe. Podle Kahouna (2007, s. 8) měly výrazný podíl na zlepšení ekonomické situace Plzeňského kraje investice mířící ze zahraničí a také poloha, která je příznivá z hlediska blízkosti k bohatým státům a také typologii průmyslu Plzeňského kraje. Tato predispozice se plně projevila v období hospodářského růstu od roku 2013, kdy si Plzeňský kraj získal drobný náskok v hospodářském růstu, který si udržel až do současné doby. V tomto smyslu se tento kraj spíše vyčleňuje ze skupiny regionů s nejednoznačnými atributy konkurenceschopnosti a bylo by možné jej zařadit mezi inovativní a rostoucí regiony.

Rok 2003 byl spojen s nevydařeným obdobím pro kraj Liberecký, jehož hrubý domácí produkt na 1 obyvatele poklesl ve srovnání s předchozím rokem o 7 793 Kč a tato ztráta se projevila již v roce následujícím zařazením se za kraj Moravskoslezský

o 1719 Kč hrubého domácího produktu na 1 obyvatele a postupného prohlubování ztrát na ostatní zkoumané kraje (viz tabulka č. 9). V kontextu situace Kahoun (2007, s. 8) hovoří o ekonomických propadech Libereckého kraje, především v rámci sektoru výroby skla, keramiky a oděvů. Tyto problémy se následně odrazily na fungování v terciální sféře.

Z grafu č. 9 vyplývá, že prvotní fáze hospodářské recese dolehla nejdříve na ekonomické výsledky kraje Plzeňského, a to propadem hrubého domácího produktu na 1 obyvatele o 7 229 Kč. V ostatních krajích se teprve s rokem 2009 projevil hospodářský pokles, který byl nejvýraznější v Moravskoslezském kraji, a to v podobě propadu hrubého domácího produktu na 1 obyvatele o 18 862 Kč, tento propad byl v absolutní rovině nejvyšší mezi výše zmíněnými kraji.

Kompletněji se o rizicích spjatých s hospodářskou orientací České republiky a jejími dopady, především v průběhu finanční krize 2008, 2009 zmiňuje Pělucha (2009, s. 5). Jako rizikovou oblast v kontextu Moravskoslezského kraje označil jeho vyšší závislost na automobilovém průmyslu a provázanosti v podobě zajišťování dalších subdodavatelských objednávek, kdy v případě poklesu poptávky může v rámci regionu dojít k závažnému propadu ekonomické výkonnosti. Za riskantní také považuje výrazné zastoupení tradičních odvětví v podobě metalurgického a strojírenského průmyslu v Moravskoslezském kraji, neboť v rámci některých tradičních odvětví došlo v České republice v průběhu let ekonomické krize dokonce k úplnému pozastavení výroby.

Naopak v Plzeňském kraji hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v roce 2009 vzrostl o více jak 4000 Kč. Další roky se nesly v podobě mírných ekonomických výkyvů a teprve po roce 2013 přichází období trvalého růstu ve všech uvedených krajích. Nejvýraznější růst byl evidován v roce 2017 v Královéhradeckém kraji, jehož roční hodnota nárůstu činila 40 953 Kč hrubého domácího produktu na 1 obyvatele a došlo k předstizení i Plzeňského kraje (viz tabulka č. 9). Hlavním faktorem tohoto růstu byla koncentrace aktivit a zaměření kraje na průmyslovou výrobu (viz také ČSÚ, 2018e). Tuto skutečnost také potvrdila dílčí analýza Centra investic, rozvoje a inovací CIRI (2019), ve které se konstatuje, že: „v období 2008–2016 zaznamenaly tržby průmyslových podniků nárůst o 72,9 % původního stavu, vyjma let 2009 a 2015 tržby meziročně vždy stoupaly“. Zaměření struktury průmyslové výroby Královéhradeckého kraje na motorová vozidla a další návazné subdodavatelské obory se staly hlavní součástí ekonomického vzestupu tohoto regionu v posledních letech.

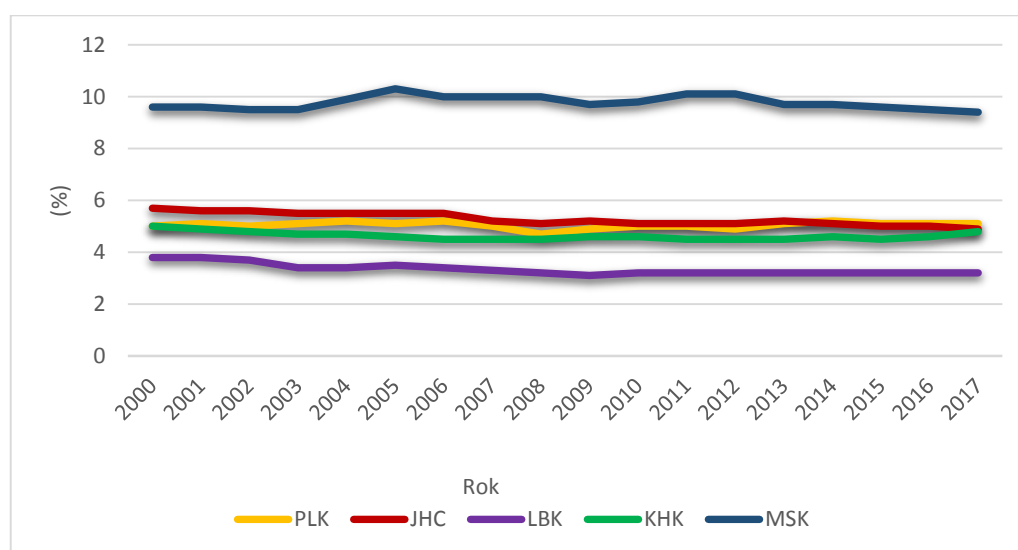
Tabulka č. 10: Komparace struktury podílu HDP od roku 2000-2017 (v %) – Plzeňský, Jihočeský, Liberecký, Královéhradecký a Moravskoslezský kraj

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PLK	5	5,1	5	5,1	5,2	5,1	5,2	5	4,7
JHC	5,7	5,6	5,6	5,5	5,5	5,5	5,5	5,2	5,1
LBK	3,8	3,8	3,7	3,4	3,4	3,5	3,4	3,3	3,2
KHK	5	4,9	4,8	4,7	4,7	4,6	4,5	4,5	4,5
MSK	9,6	9,6	9,5	9,5	9,9	10,3	10	10	10
CLK	29,1	29	28,6	28,2	28,7	29	28,6	28	27,5

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
PLK	4,9	5	5	4,9	5,1	5,2	5,1	5,1	5,1
JHC	5,2	5,1	5,1	5,1	5,2	5,1	5	5	4,9
LBK	3,1	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2
KHK	4,6	4,6	4,5	4,5	4,5	4,6	4,5	4,6	4,8
MSK	9,7	9,8	10,1	10,1	9,7	9,7	9,6	9,5	9,4
CLK	27,5	27,7	27,9	27,8	27,7	27,8	27,4	27,4	27,4

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019d)

Graf č. 10: Komparace struktury podílu HDP od roku 2000-2017 (v %) – Plzeňský, Jihočeský, Liberecký, Královéhradecký a Moravskoslezský kraj

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2019d)

Z výše uvedené tabulky a grafu č. 10 lze konstatovat, že k navýšení podílu na tvorbě hrubého domácího produktu během zkoumaného období došlo pouze v kraji Plzeňském o 0,1 %. V dalších krajích docházelo v rámci stanoveného ukazatele k poklesu hodnot, který byl nejmírnější u kraje Královéhradeckého a Moravskoslezského o 0,2 %, kdy u Královéhradeckého kraje došlo ještě v posledním roce k nárůstu podílu hrubého domácího produktu České republiky a částečné eliminaci celkového poklesu.

U Libereckého kraje byl propad výraznější o 0,6 % a nejhůře dopadla situace v kraji Jihočeském, kde došlo k poklesu podílu na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky o 0,8 % během 18 let.

6 Dílčí závěr analytické části

V rámci praktické části byly jednotlivé regiony rozděleny podle indexu konkurenceschopnosti, který napomohl jednotlivé typy krajů rozřadit a zároveň lépe identifikovat podle určitého stupně vykazujících znaků. V prvním případě se jednalo o regiony komplexně konkurenceschopné, kterými jsou Praha, Středočeský kraj a také Jihomoravský kraj. Z výsledků vývoje podílu na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky vycházela z výše uvedených grafů Praha nejlépe, která navýšila podíl na výkonnosti ekonomiky o 2,7 %, dále následoval kraj Středočeský, u kterého bylo i v souvislosti s nárůstem obyvatel identifikován růst podílu o 1 % bod. S nejmenším nárůstem v rámci skupiny podílu na tvorbě hrubého domácího produktu následoval kraj Jihomoravský s navýšením podílu během zkoumaných 18 let o 0,5 %. U všech krajů tedy v rámci skupiny komplexně konkurenceschopných bylo evidováno celkové navýšení představující dohromady nárůst podílu o 4,2 % na tvorbě hrubého domácího produktu. Další skupinou regionu se slabým transferem znalosti byly kraje Olomoucký a Zlínský, oba zaznamenaly v průběhu let pokles na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky, který byl výraznější u Olomouckého kraje, a dohromady evidovaly tyto regiony snížení podílu na ekonomické výkonnosti České republiky o 0,4 %. Skupinu regionů inovativních, ale celkově průměrných, reprezentovaly kraj Pardubický a Vysočina, oba zaznamenaly pokles podílu na výkonnosti České republiky mezi lety 2000-2017, který byl mírně výraznější u Pardubického kraje a dohromady činil propad o 0,3 %. V rámci skupiny regionů komplexně nekonkurenceschopných došlo v průběhu sledovaného období k nejvýraznějším propadům podílu na ekonomické výkonnosti České republiky. U Karlovarského kraje o 0,6 %, s nutností přihlídnout ještě k jeho malé velikosti. V rámci Ústeckého kraje se jednalo o pokles podílu o jeden procentní bod na ekonomické výkonnosti a patřil celkově k nejhorším poklesům v rámci České republiky. Poslední skupinou byly kraje s nejednoznačnými atributy konkurenceschopnosti, které byly charakteristické svou nesterilitou a zahrnovaly kraje Plzeňský, Jihočeský, Liberecký, Královéhradecký a Moravskoslezský. Plzeňský kraj se vyznačoval v rámci skupiny regionů svou prosperitou a na rozdíl od ostatních krajů navýšil svůj podíl na ekonomické výkonnosti České republiky o 0,1 % během

zkoumaných let. Nejméně úspěšnými v této skupině krajů byly Jihočeský a Liberecký kraj. V Jihočeském kraji mezi lety 2000-2017 byl zaznamenán pokles podílu na tvorbě hrubého domácího produktu, jenž činil 0,8 % a v Libereckém kraji 0,6 %, kdy vzhledem k velikosti kraje se jednalo o poměrně znatelný propad. V Královéhradeckém a Moravskoslezském kraji došlo v průběhu let jen k mírnému poklesu, a to v podobě 0,2 % podílu na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky u každého z obou krajů.

Závěr

Bakalářská práce se zaměřila na téma ekonomické diferenciaci krajů v rámci České republiky mezi lety 2000-2017. Cílem této práce bylo dále rozpoznat na úrovni jednotlivých krajů příčiny ovlivňující ekonomický vývoj a způsobující výrazné ekonomické výkyvy hodnot hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele a dále také výkyvy v podobě podílu na ekonomické výkonnosti kraje. Smyslem práce tedy bylo identifikovat nejvýznamnější skutečnosti na úrovních krajů, které by měly souvislost s vykázanými hodnotami v rámci zkoumaných let 2000-2017.

V rámci analytické části bakalářské práce bylo provedeno rozdělení jednotlivých krajů České republiky do pěti skupin na základě identifikace vykázaných hodnot podle Ministerstva pro místní rozvoj České republiky, které by umožnily větší přehlednost v podobě zastřešení jednotlivých krajů určitou charakteristikou a vlastnostmi. Ve vymezených skupinách následně došlo ke stanovení základních typologických prvků krajů a grafickému, číselnému porovnání v průběhu ekonomického vývoje včetně uvedení možných příčin provázejících daný vývoj.

Teoretická část práce se zabývá základním vymezením regionů a jejich podstatou, dále skutečnostmi v podobě vzniku regionálních nerovností a podpory vytváření rozvojových os umožňujících rychlejší šíření inovací přispívajících k zmírňování a překonávání ekonomických disparit mezi regiony. Dále je v práci nahlíženo na disparity jako na skutečnost, která napomáhá věci měnit a uvádět do pohybu. Především v souvislosti s obdobím 90. let 20. století, kdy se v České republice obnovovaly tržní principy, došlo a překonání uměle vytvořené nivelizace a započalo působení tržních principů v podobě prohlubování nerovností a nového předefinování postavení jednotlivých krajů. Následně je provedeno zkoumání jednotlivých krajů na základě ekonomického vývoje od roku 2000 až 2017. V návaznosti na tyto události a zmíněné faktory dochází k identickému rozvoji jednotlivých krajů České republiky.

Dle zjištění a výsledků praktické části lze odpovědět na stanovené dílčí výzkumné otázky, tj.:

- ***Vyazuje Česká republika na regionálních úrovních v průběhu zkoumaných let 2000-2017 tendence ke koncentraci (centralizaci) ekonomických aktivit?***

K hlavním závěrům praktické části patří skutečnost, že v rámci České republiky za celé zkoumané období došlo k nárůstu podílu na tvorbě hrubého domácího produktu pouze ve čtyřech krajích a v ostatních krajích se tento podíl v průběhu let snižoval. Lze tedy konstatovat, že Česká republika vykazuje tendence

ke koncentraci ekonomických aktivit, a to především do prosperujících regionů v podobě Prahy, Středočeského kraje, Jihomoravského kraje a také kraje Plzeňského.

- ***Ve kterém kraji došlo k nejvyššímu nárůstu podílu na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky během zkoumaného období od roku 2000-2017?***

K nejvyššímu nárůstu během zkoumaných let 2000-2017 docházelo v hlavním městě v Praze o to v podobě zvýšeného podílu na ekonomické výkonnosti České republiky o 2,7 %, která souvisí se speciální pozicí v podobě střediska socio-ekonomických aktivit a koncentrací mnoha národních i nadnárodních společností, které napomáhaly v průběhu let navyšovat vykázané hodnoty hrubého domácího produktu Prahy. Jako doprovodnou informaci lze zařadit, že k nejvyššímu jednoróčnímu nárůstu podílu Prahy na ekonomické výkonnosti České republiky došlo v průběhu zkoumaných let v roce 2003 a to o 0,6 %.

- ***V jakém kraji se nejvíc projevil krizový rok 2009 v podobě propadu podílu na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky a který kraj se s krizovým rokem vyrovnal nejlépe a přispěl k jeho nárůstu podílu oproti roku 2008?***

K nejvyššímu nárůstu během zkoumaných let 2000-2017 došlo v Praze o to zvýšením podílu na ekonomické výkonnosti České republiky o 2,7 %. Co se týče výzkumné otázky, v jakém kraji se nejvíc projevil krizový rok 2009 v podobě poklesu podílu hrubého domácího produktu na tvorbě výkonnosti České republiky, jedná se o kraj Moravskoslezský, který v roce 2009 zaznamenal propad podílu o 0,3 % oproti předcházejícímu roku a patřil k nejvýraznějšímu ze všech krajů. Tento pokles může souviset se zaměřením na tradiční průmysl, který bývá nejvíce postižen poklesem poptávky v krizových letech. Naopak na vykázaných výsledcích se rok 2009 pozitivně odrazil v kraji Plzeňském, a to v situaci, kdy navýšil svůj podíl na výkonnosti České republiky z 4,7 % v roce 2008 na 4,9 % v roce 2009. Příčinou takového výsledku je výrazný předcházející propad, který se v Plzeňském kraji projevil už v roce 2008.

Hlavním cílem bylo zjištění, zda dochází k novému přeskupení ekonomických sil na krajských úrovních a tím také i k novému uspořádání a diferenciaci krajů v České republice dle jejich ekonomické výkonnosti v průběhu let 2000-2017, kdy lze z práce konstatovat, že během zkoumaných let došlo k výraznému zlepšení situace v Praze, Středočeském kraji, Jihomoravském kraji a také kraji Plzeňském. V ostatních krajích

došlo k poklesu, který byl nejhlubší v kraji Karlovarském, Ústeckém, Libereckém a také v kraji Jihočeském. Ve zbylých krajích tyto poklesy již nebyly natolik výrazné v podobě poklesu podílu na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky v průběhu let 2000-2017. Z hlediska přeskupení ekonomických sil lze identifikovat narůstající rozdíly uvnitř skupin krajů dle kategorizace v jejich míře konkurenceschopnosti. Například se jedná o rostoucí ekonomický význam Zlínského kraje v porovnání s Olomouckým krajem ve skupině regionů se slabým transferem znalostí do ekonomiky. Dále také docházelo k prohlubování rozdílu v ekonomickém významu mezi Ústeckým a Karlovarským krajem.

Přínosem bakalářské práce je zpracování základní teoretické rešeršní analýzy faktorů působících na ekonomickou výkonnost, dále v praktické části se jedná o analýzu a vyhodnocení dlouhodobého ekonomického vývoje krajů a jejich pozice v jednotlivých skupinách dle míry jejich konkurenceschopnosti a také v rámci České republiky. V analýze se podařilo identifikovat regiony, jejichž ekonomický trend naznačuje, že se daří zlepšovat jejich pozici v porovnání s ostatními kraji České republiky, především v krajích skupiny komplexně konkurenceschopných, které vykazovaly pozitivní trend vývoje. V rámci skupiny s nejednoznačnými prvky konkurenceschopnosti se vyjímal celkovým pozitivním růstovým trendem kraj Plzeňský. V práci jsou rovněž identifikovány dlouhodobě problémové nebo výkonnostně slabší oblasti, nastíněny jsou také příčiny takového vývoje např. v Karlovarském, Ústeckém a Libereckém kraji, které stále spoléhají v určité míře na tradiční odvětví průmyslu v podobě sklářského, keramického nebo textilního.

Knižní zdroje

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ David. (2002). *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0384-5.

BLAŽEK, Jiří a UHLÍŘ David. (2011). *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum, 2011. 342 s. ISBN 978-80-246-1974-3.

BRČÁK, Josef a kol. (2014). *Makroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

FALTOVÁ LEITMANOVÁ, Ivana a kolektiv. (2012). *Regionální rozvoj - přístupy a nástroje*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2012. Ekonomie studium. ISBN 978-80-87197-58-5.

HOLMAN, Robert. (2016). *Ekonomie. 6. vydání*. V Praze: C. H. Beck, 2016. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-278-6.

JÁČ, Ivan. (2010). *Jedinečnost obce v regionu*. Praha: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-038-6.

KADERÁBKOVÁ, Anna. (2003). *Základy makroekonomické analýzy: růst, konkureschopnost, rovnováha*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-861-3136-X.

KLÍMA, Karel a kol. (2014). *Odpovědnost územní samosprávy*. První vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. 337 stran. ISBN 978-80-87956-09-0.

KUTSCHERAUER, Alois a kol. (2010). *Regionální disparity: disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. Ostrava: VŠB-TU, 2010. ISBN 978-80-248-2335-5.

RITSCHELOVÁ, Iva a kol. (2000). *Environmentální a ekonomické účetnictví: teoreticko-metodologická východiska a aplikace vybraných modulů v České republice*. Praha: Univerzita Karlova, 2000. Ekonomické nástroje pro trvale udržitelný rozvoj České republiky. ISBN 80-238-5318-X.

SOJKA, M. a kol. (1991): *Dějiny ekonomických teorií*. Praha, VŠE, 403 s. In: BLAŽEK, Jiří a UHLÍŘ David (2002). *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0384-5.

SPĚVÁČEK Vojtěch a kol. (2016). *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2016. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5858-9.

SPĚVÁČEK, Vojtěch. (1996). *Makroekonomická analýza a prognóza*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1996. ISBN 80-707-9055-5.

STEJSKAL, Jan a KOVÁRNÍK, Jaroslav. (2009). *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. (2007). *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. ISBN 978-80-7395-019-4.

WOKOUN, René a kol. (2011). *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 474 s. Monografie. ISBN 978-80-7380-304-9.

Internetové zdroje

ADÁMEK, Petr. (2007). *Konkurenceschopnost a inovace v Pardubickém kraji: Bulletin Centra ekonomických studií VŠEM* [online]. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2007, (16), 8-10 s.[cit. 2019-08-21]. ISSN 1801-1578. Dostupné z: https://en.vsem.cz/data/data/ces-soubory/bulletin/gf_bulletin1607.pdf

BALÁŽ, Vladimír. (2007). *Regional Polarization under Transition: The Case of Slovakia: Regional Polarization under Transition* [online]. Bratislava: Slovak Academy of Science, 2007, s. 588-602 [cit. 2019-07-22]. ISSN 1469-5944. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com.zdroje.vse.cz:2048/ehost/detail/detail?vid=0&sid=12b9a55d-0672-4401-bf14-19f4f009ed24%40sdc-v-sessmgr02&bdata=Jmxhbm9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#AN=24756947&db=bsu>

BERMANGROUP. (2012). *Program rozvoje Karlovarského kraje pro období 2014-2020: Analýza rozvojových charakteristik a potenciálu Karlovarského kraje 2012* [online]. 2012, 187 s. [cit. 2019-08-21]. Dostupné z: https://www.karp-kv.cz/assets/front/documents/P1_Analyza_PRKK_2x.pdf

BLAŽEK, Jiří a CSANK, Pavel. (2017). *Nová fáze regionálního rozvoje v ČR? Sociologický časopis* [online]. Praha: © Sociologický ústav AV ČR, 2007, 945–965 [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/d2ffd3fa8a03b8e86e13607a250144d6e459df19_512_07-5%20Blazek.pdf

BUSINESSINFO. (2017). *Charakteristika Středočeského kraje: Podnikatelské prostředí* [online]. 2017 [cit. 2019-08-07]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/charakteristika-stredoceskeho-kraje-2229.html>

CIRI (2019). CENTRE FOR INVESTMENT, DEVELOPMENT AND INNOVATION. *Postavení kraje* [online]. Hradec Králové, 2019 [cit. 2019-08-25]. Dostupné z: <https://www.cirihk.cz/clanky-postaveni-kraje.html?lang=2>

ČSÚ (2015). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Komentář k regionálnímu HDP za rok 2014 publikovanému 15. 12. 2015: Hrubý domácí produkt: regionální struktury a objemové indexy* [online]. 2015, 3 s. [cit. 2019-08-13]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/nufile/Reg_koment_12_2015.pdf

ČSÚ (2019b) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj: Charakteristika kraje* [online]. 2019b [cit. 2019-08-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_kraje

ČSÚ (2018a) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Brně: Charakteristika Jihomoravského kraje* [online]. 2018a [cit. 2019-08-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_jihomoravskeho_kraje
ČSÚ (2019h). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích: Charakteristika kraje* [online]. 2019h [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_kraje

ČSÚ (2019a). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze: Hlavní město Praha* [online]. 2019a [cit. 2019-08-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11236/26845779/charakteristika.pdf/bfe5633c-95a5-4a8e-8e19-f3daf5dcf1d8?version=1.4>

ČSÚ (2019i). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Hradci Králové: Charakteristika kraje* [online]. 2019i [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/strucna_charakteristika_kraje

ČSÚ (2018e). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Hradci Králové: Královéhradecký kraj si z pohledu makroekonomických ukazatelů polepsil* [online]. 2018e [cit. 2019-08-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xh/kralovehradecky-kraj-si-z-pohledu-makroekonomickych-ukazatelu-polepsil>

ČSÚ (2019g). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Jihlavě: Charakteristika kraje* [online]. 2019g [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_kraje

ČSÚ (2018b). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Karlových Varech: Charakteristika Karlovarského kraje* [online]. 2018b [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xk/charakteristika_karlovarskeho_kraje

ČSÚ (2019ch). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Liberci: Charakteristika kraje* [online]. 2019ch [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xl/charakteristika_kraje

ČSÚ (2019e). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Olomouci: Charakteristika kraje* [online]. 2019e [cit. 2019-08-12]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xm/charakteristika_kraje

ČSÚ (2017b). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Olomouci: Obyvatelstvo v Olomouckém kraji v 1. až 3. čtvrtletí 2017* [online]. 2017b [cit. 2019-08-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11276/70657044/obyv3q2017.pdf/64207e89-ce88-4c74-8246-1ddcb2b648f6?version=1.5>

ČSÚ (2018d). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Ostravě: Charakteristika Moravskoslezského kraje* [online]. 2018d [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje

ČSÚ (2019j). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Pardubicích: HDP, regionální účty v Pardubickém kraji v roce 2017* [online]. 2019j [cit. 2019-08-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xh/hdp-regionalni-ucty-v-pardubickem-kraji-v-roce-2017>

ČSÚ (2019f). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Pardubicích: Charakteristika Pardubického kraje* [online]. 2019f [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xh/charakteristika-pardubickeho-kraje-udaje-za-rok-2017>

ČSÚ (2017d). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Ústí nad Labem: HDP a regionální účty v Ústeckém kraji v roce 2015* [online]. 2017d [cit. 2019-08-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xu/hdp-a-regionalni-ucty-v-usteckem-kraji-v-roce-2015>

ČSÚ (2017c). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Ústí nad Labem: Charakteristika kraje* [online]. 2017c [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/charakteristika_kraje

ČSÚ (2016). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ ve Zlíně: Charakteristika kraje* [online]. 2016 [cit. 2019-08-12]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_kraje

ČSÚ (2018c). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Plzeňského kraje - 2018: Charakteristika kraje* [online]. 2018c [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11252/17840049/charakteristika_kraj.pdf/69b5df83-6174-4024-871c-6ae89d2c474b?version=1.7

ČSÚ (2019c). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Veřejná databáze: Hrubý domácí produkt v krajích ČR* [online]. 2019c [cit. 2019-08-07]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=706&katalog=30832&pvo=NUC05-S1az4&pvo=NUC05-S1az4&str=v117>

ČSÚ (2019d). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Veřejná databáze: Hrubý domácí produkt v krajích ČR* [online]. 2019d [cit. 2019-08-07]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=706&katalog=30832&pvo=NUC05-S1az4&pvo=NUC05-S1az4&str=v118>

ČSÚ (2017a). ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Olomouckého kraje: 3. Ekonomický vývoj* [online]. 2017a [cit. 2019-08-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/59807283/330135183.pdf/a94a389c-e080-45d6-bf4c-885435433246?version=1.5>

GENNAIOLI, Nicola; LA PORTA, Rafael; SHLEIFER, Andrei; LOPEZ-DE-SILANES, Florencio. (2013). *Human capital and regional development* [online]. The Quarterly Journal of Economics, 2013, s. 105-164 [cit. 2019-07-31]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26372495>

HUČKA, Miroslav. (2008). *Regionální disparity: Working papers n. 2* [online]. VŠB - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2008, 71 s. [cit. 2019-07-11]. ISSN 1802-9450. Dostupné z: disparity.vsb.cz/dokumenty2/RD_0802.pdf

JEŽDÍK, Václav a CHLAD, Miloslav (2009). *Rozdíly mezi kraji ČR vývoj a příčiny: Informace o regionech, městech a obcích* [online]. 1. Praha: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2009 [cit. 2019-07-31]. ISBN 978-80-25-1915-3. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20535610/138209.pdf/91ec12c9-164f-4d41-b247-9e19adc2f156?version=1.0>

JEŽEK, Jiří a kol. (2014). *Regionální rozvoj* [online]. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2014 [cit. 2019-07-11]. ISBN 978-80-261-0462-9. Dostupné z: https://old.zcu.cz/export/sites/zcu/pracoviste/vyd/online/Regionalni_rozvoj.pdf

KAHOUN, Jaroslav. (2011). *Regionální hrubý domácí produkt: důchodový a produkční přístup* [online]. Brno: Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky, 2011, (3) 26 s. [cit. 2019-07-24]. ISSN 1801-4496. Dostupné z: https://www.cesvsem.cz/data/data/ces-soubory/working-paper/gf_wp_03_2011.pdf

KAHOUN, Jaroslav. (2007). *Regionální rozdíly ekonomické výkonnosti ČR: Bulletin Centra ekonomických studií VŠEM* [online]. Praha: Vysoká škola managementu a ekonomie, 2007, (10), 5-8 s. [cit. 2019-08-13]. ISSN 1801-157. Dostupné z: https://en.vsem.cz/data/data/ces-soubory/bulletin/gf_bulletin1007.pdf

KRAJSKÝ ÚŘAD KRAJE VYSOČINA. (2013). *Profil kraje Vysočina* [online]. Jihlava: 2013, 164 s. [cit. 2019-08-21]. Dostupné z: https://www.kr-vysocina.cz/assets/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4054823

MAINWARING, Lynn; JONES, Richard; BLACKABY, David. (2006). *Policy Debates: Devolution, Sustainability and GDP Convergence: Is the Welsh Agenda Achievable?* [online]. 2006, s. 679-689 [cit. 2019-07-18]. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com.zdroje.vse.cz:2048/login.aspx?direct=true&db=eoh&AN=0884675&lang=cs&site=ehost-live>

MMR (2006). MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY: *Strategie regionálního rozvoje České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2006 [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/_strategie-regionálního-rozvoje_2007-2013-2006-.pdf

MŠMT (2016). MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČESKÉ REPUBLIKY. *Závěrečná zpráva k vyhodnocení Průběžné evaluace projektů podpořených v rámci Prioritních os 1 a 2 Operačního programu Výzkum a Vývoj pro inovace* [online]. MŠMT, Evropský fond pro regionální rozvoj, OP Výzkum a vývoj pro inovace, 2016, 50 s. [cit. 2019-08-25]. Dostupné z: <https://www.opvavpi.cz/cs/siroka-verejnost/evaluace/prubezna-evaluace-projektu-podporenych-v-ramci-prioritnich-os-1-a-2-op-vavpi.html>

MŽP (2016). MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ: *Státní politika životního prostředí České republiky 2012–2020* [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2016, (act.) [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi/\\$FILE/SOPSZP-Aktualizace_SPZP_2012-2020-20161123.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi/$FILE/SOPSZP-Aktualizace_SPZP_2012-2020-20161123.pdf)

MMR (2013). MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR.: *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020* [online]. Operační program technická pomoc. Ministerstvo pro místní rozvoj, Evropská unie, fond pro regionální rozvoj, 2013, 150 s. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d8-4c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf>

NEČADOVÁ, Marta (2012). *Je HDP vhodným ukazatelem ekonomické výkonnosti a sociálního pokroku v podmínkách globalizace?* *Stati* [online]. 2012, 23 s. [cit. 2019-07-11]. ISSN 0572-3043. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=377.pdf>

OECD (2019). *Gross domestic product (GDP)*. *OECD: Data* [online]. Francie: Organisation for Economic Co-operation and Development, © 2018 [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gdp/gross-domestic-product-gdp.htm>

OECD (2016). *Regional inequalities worsening in many countries*. *OECDecd: Better policies for better lives* [online]. Francie: Organisation for Economic Co-operation and Development, ©2019, 16. 6. 2016 [cit. 2019-07-11]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/regional/regional-inequalities-worsening-in-many-countries.htm>

PĚLUCHA, Martin. (2009). *A Regional Dimension of the Financial Crisis: Impacts on the Czech Economy: Regions - The Newsletter of the Regional Studies Association* [online]. Regional Studies Association, 2009, (273), s. 5 [cit. 2019-08-25]. ISSN 1367-3882. Dostupné z: <https://rsa.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13673882.2009.9724790#.XWG7SfZuJPZ>

RRSM (2019). *Regionální rady regionu soudržnosti Střední Morava* [online]. Olomouc: *Operační program Technická pomoc 2014-2020*, 2019, [cit. 2019-08-25]. Dostupné z: <http://www.rr-strednimorava.cz/kontakty/urad-regionalni-rady>

ŠTAMPACH, Marek. (2015). *Měsíčník českého statistického úřadu: Metropolitní vědy se stává Brno* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2015(10) [cit. 2019-08-07]. ISSN 1804-7149. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2015/10/metropoli-vedy-se-stava-brno/>

VITURKA, Milan (2011). *Integrační teorie udržitelného regionálního rozvoje – představení a aplikace*. *Politická ekonomie* [online]. Brno: Faculty of Economics and Public Administration of Masaryk University, 2011, s. 794-809 [cit. 2019-07-14]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=822.pdf>

ZLÍNSKÝ KRAJ. (2019). *Strategie regionálního rozvoje Zlínského kraje 2030* [online]. Zlín, 2019, 269 s. [cit. 2019-08-13]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/docs/clanky/dokumenty/14192/p02-srzk-2030-verze18032019.pdf>